

GJENNOMGANG AV ARKIVRETTE

Kandidatnummer: 535

Veileder: Jon Bing

Leveringsfrist:

27.11.06

Til sammen 17994 ord

24.11.2006

Innholdsfortegnelse

<u>1</u>	<u>INNLEDNING.....</u>	<u>1</u>
<u>2</u>	<u>HISTORIE.....</u>	<u>3</u>
2.1	Riksarkivet blir til	3
2.2	De første stiftsarkivene.....	5
2.2.1	Trondheim var først	5
2.2.2	Bergen følger etter	5
2.3	Riksarkivarens instruks av 1904.....	6
2.4	Arkivverkets utvikling på 1900-tallet	8
2.4.1	Flere stiftsarkiver oppstår	8
2.4.2	Stiftsarkivene skifter navn	8
2.4.3	De siste statsarkivene.....	9
2.4.4	Arkivverket i dag	10
2.5	Andre institusjoner som driver med arkivoppbevaring o.l.	10
2.5.1	Offentlige institusjoner	10
2.5.2	Private institusjoner	11
2.6	Enkelte regler gitt før arkivlovens vedtakelse.....	12
<u>3</u>	<u>ARKIVET OPPSTÅR .....</u>	<u>16</u>
3.1	Hva er et arkiv?	16
3.1.1	Dokumentbegrepet.....	16
3.1.2	Virksomhetsbegrepet	22
3.1.3	Arkivbegrepet	22
3.2	Hvorfor bevare arkiver?	25
3.2.1	Lovens formål	25

3.3	For hvem gjelder arkivloven?	27
3.3.1	Offentlig arkiv	28
3.3.2	Kommunal inndeling i organer	43
3.3.3	Private	45
3.4	Andre arkivregler	47
3.5	Hvor gjelder arkivloven?	48
3.6	Hva skal arkiveres?	48
3.6.1	For offentlige	48
3.6.2	For private	50
3.7	Arkivsystem	50
<u>4</u>	<u>ARKIVET BLIR ELDRE .....</u>	<u>52</u>
4.1	Forholdet mellom aktivt arkiv og bortsetningsarkiv	52
4.2	Hvordan skal arkivene oppbevares?	53
4.2.1	Oppbevaring av aktivt arkiv	53
4.2.2	Oppbevaring av bortsetningsarkiv og avsluttet arkiv	53
4.3	Organet endrer struktur	54
4.3.1	Overgang mellom offentlig og privat arkiv	54
4.3.2	Riksarkivaren bestemmer at arkivet skifter status	56
4.4	Private arkiver	57
4.4.1	Verneverdige arkiver	57
4.4.2	Særskilt verneverdige arkiver	57
4.4.3	Retningslinjer for arbeidet med privatarkiver	59
<u>5</u>	<u>ARKIVET FLYTTER HJEMMEFRA .....</u>	<u>61</u>
5.1	Når skal arkivet avleveres?	61
5.1.1	Eldre arkiver	61
5.1.2	Avsluttede arkiver	61

5.1.3	Andre avleveringsgrunner	61
5.2	Hvem skal overta arkivet?	62
5.2.1	Statlige organer	62
5.2.2	Kommunale organer	64
5.2.3	Andre institusjoner som tar imot arkiver	65
5.3	Hvem skal betale?	66
5.3.1	Utgifter ved selve avleveringen	66
5.3.2	Utgifter som følge av avleveringen.....	67
5.4	Hvem eier arkivet?	68
5.4.1	Offentlige arkiver	68
5.4.2	Private arkiver.....	69
5.5	Fremvisning for publikum	69
5.5.1	Klausulert materiale.....	70
<u>6</u>	<u>ARKIVET DØR.....</u>	<u>73</u>
6.1	Arkivet skal vare evig.....	73
6.2	Skadede arkivsaker	73
6.3	Kassasjon etter andre lover	74
6.3.1	Spesialregler for personopplysningsloven og helseregisterloven	75
<u>7</u>	<u>LITTERATURLISTE .....</u>	<u>78</u>
7.1	Litteratur.....	78
7.2	Lover	78
7.3	Forskrifter	79
7.4	Resolusjoner	79
7.5	Forarbeider	80

7.6	Elektroniske dokumenter.....	80
7.7	Andre meddelelser	81

1 Innledning

Oppgaven er en gjennomgang av arkivrettslige regler. Rettsområdet er omfattende, så det er særlig lagt vekt på hvordan arkivbegrepene dokument og offentlig organ skal forstås. I tillegg er det forsøkt å skape en sammenheng i arkivretten, og hvordan arkivretten praktiseres.

Arkivrettens betydning er ikke godt kjent utover arkivmiljøet, men daglig påvirkes en stor mengde offentlige og til dels private organer av reglene. Det finnes lite litteratur og veiledning på området, og dermed er oppmerksomhet rundt reglene viktig for at arkivretten skal kunne utvikles.

Begrensningen i oppgavens omfang gjør at enkelte punkter blir mer overfladisk behandlet enn ønskelig. Dette har vært en vanskelig vurdering. Jeg så det som viktigst med en nøye drøftelse av de problemstillingene som ligger innenfor arkivlovens spesialområde.

Det kunne bl.a. vært lagt mer vekt på forholdet til personopplysningsloven og åndsverkloven i forhold til offentliggjøring av dokumenter i arkivverkets besittelse. Jeg har likevel forsøkt å få med noe også på disse områdene.

Oppgaven bygger i første rekke på lov og forarbeider. Da det ikke finnes rettspraksis angående arkivloven vil det være viktigere med forvaltningens praksis, og da spesielt Riksarkivarens avgjørelser. Forskrifter og litteratur er benyttet i den utstrekning jeg fant det nødvendig.

Jeg har lagt opp oppgaven slik at man følger et arkiv gjennom hele dets levetid. Jeg har også sett på arkivverkets historie, og hvordan arkivretten så ut før arkivloven trådte i kraft.

Oppgaven har ingen spørsmålsformulert problemstilling, og det er derfor ikke naturlig å utforme en konklusjon.

2 Historie

Jeg vil forsøke å gi et bilde av hvordan arkivlandskapet så ut fra ca. 1817 og frem mot iverksettelsen av Lov om arkiv av 4. desember 1992 nr.126 (arkivloven) den 1. januar 1999.¹

Dette er på ingen måte en uttømmende gjennomgang av arkivverket og arkivreglenes historie i Norge. Likevel gir gjennomgangen et lite innblikk i hvor mange og vanskelig tilgjengelige regler som var gitt på arkivrettens område før arkivloven trådte i kraft. Dette viser at arkivlovens ankomst var sårt tiltrengt, da den samlet reglene om arkivrett under en lov, med tilhørende forskrifter.

Mange av reglene som tidligere var gitt ved resolusjoner eller i rundskriv ble tatt inn i arkivloven uten at gjeldende rett ble forandret.

2.1 Riksarkivet blir til

Riksarkivet, som er Norges sentrale arkivinstitusjon, ble opprettet ved ”Regjeringens resolution av 6. juni 1817 om Rigsarchiv i Christiania”. Her ble det bestemt at en bygning i ”departementsgaarden” i Christiania skulle brukes som Riksarkiv. Her skulle man oppbevare ”qualificerede Documenter [...] der vedkomme Slotsloven, Overhofretten, Regjeringscommissionen og andre Autoriteter, der have været gjældende for hele Riget [...] siden dets Adskillelse fra Danmark, [...] forsaavidt disse fortjene Opbevaring m.m.”²

---

¹ Kgl.res. av 11. desember 1998

² Vogt & Vogt: Love, Anordninger 2det bind, 1817-1819, [Hentet fra: Marthinsen(1983) s.17]

Dette er starten både på arkivverkets kjente historie, og lovverket på arkivområdet. Det følger av resolusjonens sammenheng at arkiver tidligere var blitt oppbevart på ”Aggerhus Fæstning”, men det kan virke som om dette er gjort uten at det fantes noen klar rettslig bakgrunn for arbeidet.

I de første årene oppbevarte Riksarkivet alle bevaringsverdige arkiver i Norge, men etter hvert som flere statsarkiv oppstod og overtok lokale og regionale arkiver fra statsarkivets nærområde, er denne grensen blitt innsnevret. I dag er det arkivene fra den statlige sentraladministrasjonen som skal oppbevares på Riksarkivet. Det vil si arkivene etter departementer, direktorater o.l., og arkivene fra Høyesterett. I tillegg til de offentlige arkivene finnes det arkiver fra privatpersoner og private virksomheter som er av kulturell og forskningsmessig betydning.

Mesteparten av arkivmaterialet som befinner seg på Riksarkivet er fra årene etter 1814. Dette er naturlig da Riksarkivet ble opprettet i 1817, og det ikke var noen klar rettslig bakgrunn for oppbevaring av arkiver før dette. Likevel finnes det materiale helt tilbake til 1100-tallet, og fra foreningstiden med Danmark.³

Fra begynnelsen ble arkivverket kalt arkivvesenet, og var et kontor under Finansdepartementet. Først i 1839 fikk Rigsarchivet en bestyrer på heltid, da Henrik Wergeland fikk stillingen. Han blir kalt Norges første statsarkivar, selv om hans formelle tittel var byråsjef. I 1845 ble Riksarkivet flyttet under Kirke- og Undervisningsdepartementet, men først i 1875 ble stillingen oppgradert til ekspedisjonssjefsnivå, og Michael Birkeland ble Norges første Riksarkivar.⁴

---

³ [http://www.arkivverket.no/riksarkivet/om.html\(2006\)](http://www.arkivverket.no/riksarkivet/om.html(2006))

⁴ [http://www.arkivverket.no/manedens/mars2004/arkivverket.html\(2006\)](http://www.arkivverket.no/manedens/mars2004/arkivverket.html(2006))

2.2 De første stiftsarkivene

2.2.1 Trondheim var først

Det skulle ta mange år før det første stiftsarkivet i Norge ble opprettet. Ved kgl.res. av 13. juni 1850 ble det bestemt at det skulle opprettes et "centralarchiv" i Trondheim. Dette skulle ha ansvar for alle embetsarkiver fra "den nordlige Deel af Riget". Dette var under forutsetning av at Stortinget bevilget "de fornødne Midler dertil".⁵

Pengene ble bevilget, og Trondheim Stiftsarkiv så dagens lys i 1850. Trondheim Stiftsarkiv ble dermed Nordens første desentraliserte arkivinstitusjon.

Norges første statsarkiv er også det største. I dag omfatter Statsarkivet i Trondheim regionale og lokale offentlige arkiver fra fylkene Møre og Romsdal, Sør- og Nord-Trøndelag og Nordland, i tillegg til privatarkiver.⁶

2.2.2 Bergen følger etter

Den 24. juli 1884 blir det ved kronprinsregentens resolution bestemt hvor mye en arkivar ved Bergen Stiftsarkiv skulle ha i lønn.⁷ Men selve Stiftsarkivet i Bergen ble ikke opprettet før i 1885.

I begynnelsen skulle dette dekke områdene Rogaland, Hordaland, Sogn og Fjordane og Sunnmøre. På 1930-tallet ble arkivsakene fra Sunnmøre overlatt til Statsarkivet i Trondheim, og senere skulle Stavanger få sitt eget statsarkiv som overtok ansvaret for Rogaland. Dermed er det kun offentlige og private arkiver fra Hordaland og Sogn og Fjordane Statsarkivet i Bergen nå har ansvar for.⁸

Begge stiftsarkivarene hadde fått sine egne instruksjer, Trondheim i 1854 og Bergen i 1885. Stiftsarkivarene var ikke underlagt Riksarkivaren, men sine respektive biskoper og

---

⁵ Bull & Bull: Love, Anordninger 13de Bind, 1850-1852, [Hentet fra: Marthinsen(1983) s.18]

⁶ <http://www.arkivverket.no/trondheim/om.html>(2006)

⁷ Marthinsen(1983) s.19

⁸ <http://www.arkivverket.no/bergen/om/historie.html>(2006)

stiftsamtmenn. Dog hadde de muligheten for å rådføre seg med Riksarkivaren i faglige spørsmål.⁹

2.3 Riksarkivarens instruks av 1904

Selv om begge stiftsarkivarene hadde instruks fantes det ikke instruks for Riksarkivaren. Riktignok ble han ved kgl.res. av 11. desember 1875 forpliktet til ”at finne sig i de Beslutninger, som gjennem Instrux eller paa anden Maate blive naadigst afgivne angaaende Omfanget av hans Embedsforretninger m.v.”¹⁰

Det hadde allerede i 1875 blitt tatt opp om Riksarkivaren skulle få mer omfattende instruks, men disse ble ikke laget før nærmere 30 år senere.

Arbeidet med instruksen begynte i 1896 da kirkeminister Johan Sverdrup mente det var på tide å lage instruksen som resolusjonen fra 1875 la opp til. Nyutnevnt Riksarkivar Huitfelt-Kaas brukte bare 5 dager på å komme med et forslag. Forslaget bestod av bare fem paragrafer, og inneholdt i første rekke regler om at stiftsarkivene skulle samles under Riksarkivaren i stedet for stiftsdireksjonene, og at Riksarkivaren skulle føre tilsyn med stiftsarkivene. Departementet fant ikke forslaget tilfredsstillende, og arbeidet videre med forslaget i samarbeid Huitfelt-Kaas. I 1898 kom partene til enighet, og stiftsdireksjonene hadde ikke noe i mot at stiftsarkivene skulle komme inn under arkivvesenet. Men det skulle fortsatt ta tid før instruksen ble vedtatt.¹¹

Først i 1904 skulle den store forandringen i arkivvesenets oppbygning bli vedtatt. Ved Kronprinsregentens resolution av 25. mars ble det bestemt ”[a]t ledelsen af Rigets Arkivvæsen underlægges Rigsarkivaren, der som Følge heraf ved Siden af den direkte Bestyrelse af Rigsarkivet fremtidig vil have at føre Tilsyn med Stiftsarkiverne.”

---

⁹ <http://www.arkivverket.no/manedens/mars2004/arkivverket.html>(2006)

¹⁰ <http://www.arkivverket.no/manedens/mars2004/riksarkivet.html>(2006)

¹¹ <http://www.arkivverket.no/manedens/mars2004/forste.html>(2006)

I tillegg til den administrative forandringen ble det altså laget en instruks for Riksarkivaren, med 11 paragrafer. Jeg gjennomgår et lite utvalg: ¹²

Instruksens § 1 påla Riksarkivaren å påse:

- At arkivvesenets tjenestemenn utførte sine oppgaver
- At de innkomne arkivsakene var ”omhyggelig ordnede og let tilgjengelige”
- At pålegg om hemmeligholdelse av saker ble oppfylt
- At det fantes betryggende regler om kassasjon

I tillegg skulle han hvert år gi rapport til Kirke- og Undervisningsdepartementet om arkivenes tilstand og arkivvesenets arbeid.

Dersom noen offentlige arkiver ble behandlet på en skadelig måte skulle Riksarkivaren snarest mulig informere Kirke- og Undervisningsdepartementet om saken. Dette fulgte av instruksens § 2.

I følge instruksens § 4 skulle Riksarkivet være åpent for besøkende ”hver Søndag i Kontortiden.” De som skulle låne og undersøke arkiver måtte søke til Riksarkivaren eller den han bemyndiget, og navn, adresse og formålet med undersøkelsen måtte oppgis.

Etter instruksens § 11 skulle også Riksarkivaren inspisere de to stiftsarkivene, etter nærmere avtale med departementet.

Den 20. juni 1904 ble det, som det var gjort rede for i instruksens § 10, gitt reviderte instruks for bestyrerne av Stiftsarkivene i Bergen og Trondheim. Disse var stort sett

---

¹² Marthinsen(1983) s.20

identiske med Riksarkivarens ansvarsområde i forhold til Riksarkivet, men inneholdt også regler om at stiftsarkivaren var underordnet Riksarkivaren o.l.¹³

Instruksen skulle stå ved lag i 95 år, til arkivloven trådte i kraft 1. januar 1999.

2.4 Arkivverkets utvikling på 1900-tallet

2.4.1 Flere stiftsarkiver oppstår

Da Riksarkivet flyttet fra Stortingsbygningen og inn i Norges Banks gamle bygning på Bankplassen oppstod et nytt stiftsarkiv, nemlig Kristiania (senere: Oslo) Stiftsarkiv.¹⁴ Dette hadde ansvar for Hamar, Kristiania og Kristiansand stift, altså hele Sør- og Østlandet. I dag er Statsarkivet i Oslo ansvarlig for Østfold, Akershus og Oslo fylke.¹⁵

Også Hamar Stiftsarkiv var rett rundt hjørnet. De to stiftsarkivene ble opprettet ved stortingsvedtak av 2. mai 1914 og 29. mai 1917.¹⁶

Hamar Stiftsarkiv fikk ansvaret for Hamar bispedømme, og omfatter i dag Oppland og Hedmark fylke.¹⁷

2.4.2 Stiftsarkivene skifter navn

Da inndelingen i amt og stift opphørte i hhv 1917 og 1918, skiftet stiftsarkivene navn til statsarkiv.

Og det fortsatte å komme nye skudd på arkivvesenets stamme. Ved stortingsvedtak av

---

¹³ Almindelig norsk lovsamling, Paulsen, Thomle og Thomle, VII 1904-1907. Kristiania 1908, [Hentet fra: Marthinsen(1983) s.21]

¹⁴ [http://www.arkivverket.no/manedens/mars2004/utviklingen.html\(2006\)](http://www.arkivverket.no/manedens/mars2004/utviklingen.html(2006))

¹⁵ [http://www.arkivverket.no/oslo/om/historikk.html\(2006\)](http://www.arkivverket.no/oslo/om/historikk.html(2006))

¹⁶ Marthinsen(1983) s.25

¹⁷ [http://www.arkivverket.no/hamar/om.html\(2006\)](http://www.arkivverket.no/hamar/om.html(2006))

11. april 1934 ble Kristiansand statsarkiv opprettet.¹⁸ Statsarkivet i Kristiansand fikk ansvaret for arkivene i Aust- og Vest-Agder.

Samtidig som Statsarkivet i Kristiansand ble opprettet skiftet arkivvesenet navn til arkivverket. I tillegg skulle områdene som de forskjellige statsarkivene dekket ikke lenger avgrenses av bispedømmene, men av fylkene. Denne ordningen gjelder fortsatt.¹⁹

Da det ikke fantes passende lokaler for arkivtjenesten i Kristiansand ble arbeidet i begynnelsen utført ved Statsarkivet i Oslo. Da det nye statsarkivbygget i Kristiansand stod klart i 1935 flyttet arkivverket inn i sitt femte statsarkiv.²⁰

2.4.3 De siste statsarkivene

Ytterligere tre statsarkiver oppstod i løpet av siste halvdel av 1900-tallet.

Først fikk Stavanger og Tromsø hver sin filial i form av statskontor i hhv 1950 og 1952. Men den 3. desember 1969 blir det gjort stortingsvedtak om å opprette eget statsarkiv i Stavanger²¹, og i 1970 ble Statsarkivet i Stavanger opprettet, med ansvar for Rogaland fylke.

I 1987 fulgte Tromsø etter, og fikk ansvar for Troms og Finnmark fylker, i tillegg til Svalbard.²²

I 1992 ble Buskerud, Vestfold og Telemark skilt ut fra Statsarkivet i Oslo, og lagt under Statsarkivet på Kongsberg.²³

---

¹⁸ Marthinsen(1983) s.30

¹⁹ [http://www.arkivverket.no/manedens/mars2004/utviklingen.html\(2006\)](http://www.arkivverket.no/manedens/mars2004/utviklingen.html(2006))

²⁰ [http://www.arkivverket.no/kristiansand/om/historikk.html\(2006\)](http://www.arkivverket.no/kristiansand/om/historikk.html(2006))

²¹ Marthinsen(1983) s.79

²² [http://www.arkivverket.no/tromso/om.html\(2006\)](http://www.arkivverket.no/tromso/om.html(2006))

²³ [http://www.arkivverket.no/manedens/mars2004/utviklingen.html\(2006\)](http://www.arkivverket.no/manedens/mars2004/utviklingen.html(2006))

2.4.4 Arkivverket i dag

I dag utgjør det statlige arkivverket de 8 statsarkivene, i tillegg til Riksarkivet. Riksarkivaren leder arkivverket, og kan delegere avgjørelsesfullmakter til lederne for statsarkivene, dersom ikke annet er uttrykkelig fastsatt.²⁴

I tillegg er Samisk arkiv i den siste tiden blitt en del av arkivverket, på lik linje med statsarkivene. Samisk arkivs oppgave ligger først og fremst i å bevare samiske privatarkiver.²⁵

Lederne for statsarkivene har tittelen statsarkivarer.

I 2005 var det 198,5 faste stillinger i arkivverket, fordelt på de ti organene.²⁶

2.5 Andre institusjoner som driver med arkivoppbevaring o.l.

Jeg skal ikke forsøke å lage en uttømmende liste over andre enheter som driver med arkivarbeid, men jeg vil nevne noen viktige.

2.5.1 Offentlige institusjoner

2.5.1.1 Aust-Agder kulturhistoriske senter

Aust-Agder-Arkivet ble opprettet i 1958, og var den første kommunale arkivinstitusjonen som også hadde depotordning. Det vil si at Aust-Agder-Arkivet oppbevarer kommunenes arkiver, slik at kommunene slipper å oppbevare disse selv. Arkivet fungerer som et ”kommunearkiv” med ansvar for bevaring og tilgjengeliggjøring av arkivmateriale, på samme måte som statsarkivene. I 1995 ble Aust-Agder-Arkivet et interkommunalt selskap

---

²⁴ Arkivloven § 4

²⁵ Breivik(2006)

²⁶ Årsmelding for arkivverket 2005, s.6

som samarbeider med kommunene i Aust-Agder, i tillegg til fylkeskommunen. Arkivdelen er nå blitt en del av Aust-Agder kulturhistoriske senter, som også har museum m.v.²⁷

2.5.1.2 Interkommunalt arkiv i Rogaland

Det første interkommunale arkivet i Norge var IKA Rogaland, som ble opprettet i 1976. Bakgrunnen for opprettelsen var at statsarkivaren i Stavanger ønsket å styrke arkivvernet i kommunal sektor i Rogaland. Lederen for IKA Rogaland var administrativt underlagt Statsarkivet i Stavanger i utgangspunktet, men nå er IKA Rogaland et eget interkommunalt selskap.²⁸

I dag er det interkommunale selskaper i 16 av fylkene²⁹, men det er ikke alle kommunene i hvert fylke som er med på ordningene.

2.5.2 Private institusjoner

Arbeiderbevegelsens Arkiv er eid av LO og Arbeiderpartiet i fellesskap, og inneholder arkiver fra hele arbeiderbevegelsen og den politiske venstreside. Arkivet er bygd opp etter mønster fra den svenske "Arbetarrörelsens Arkiv" i Stockholm, som ble opprettet i 1902. I 1906 ble det vedtatt at LO og Arbeiderpartiet skulle opprette arkivet, men først i 1908 fikk man stilt lokaler til disposisjon. I 1909 ble det første arkivmaterialet levert inn til depotet, og fra 1910 var Arbeiderbevegelsens Arkiv åpent for besøkende.³⁰

Norsk privatarkivinstitutt ble opprettet i 1977. Formålet med instituttet er å lete fram og registrere arkivsaker i privat eie som har varig verdi.³¹ I 1978 ble Norsk bedriftshistorisk senter opprettet i samarbeid med Norsk privatarkivinstitutt.³² Begge instituttene ble i 1987

---

²⁷ <http://www.aaks.no/FullStory.aspx?m=54>(2006)

²⁸ <http://www.ikarogaland.no/>(2006)

²⁹ Akershus, Oppland og Hedmark har ikke interkommunalt arkiv

³⁰ <http://www.arbark.no/h0401.htm>(2006)

³¹ Marthinsen(1983) s.121

³² Marthinsen(1983) s.132

en del av Riksarkivet, og er blitt til rene historieforskningsinstitusjoner. Riksarkivet jobber nå mot bedrifter, og har f.eks. fått i stand en avtale om arkivene etter Union.³³

2.6 Enkelte regler gitt før arkivlovens vedtakelse

For å vise hvor uoversiktlig arkivretten var før arkivloven, har jeg valgt å finne enkelte regler som illustrerer dette. Her finnes alt fra organisasjonsmessige regler til meget detaljerte arkivfaglige regler.

Etter hvert som kommunene ble egne organer ble det også kommunearkiver som skulle bevarer. Ved kgl.res. av 9. juli 1948 ble det bestemt at myndigheten vedrørende den kommunale arkivordningen skulle tilligge Riksarkivaren.³⁴ Senere er resolusjonen opphevet, men de nye reglene gir også Riksarkivaren myndighet i forhold til kommunale arkiver, se kapittel 5.2.2.1.

Kirkebøkene er blant kildene som brukes mest ved statsarkivene, da de inneholder mye informasjon som er viktig for slektsforskere, f.eks. dåp, vigsel og begravelse. I rundskriv fra Kirke- og Undervisningsdepartementet den 25. juni 1953 kommer det frem at Arkivverket ønsker at kirkebøkene skal leveres inn til statsarkivene. Det blir gitt en regel om at kirkebøkene i fremtiden skal leveres til statsarkivet når siste innførsel i kirkeboken er 80 år gammel. Hensikten er å bevare kirkebøkene på en best mulig måte.³⁵

Det er ikke slik å forstå at det ikke var avlevert kirkebøker til statsarkivene tidligere, derimot var det ikke noe klart system, og innstramning av avleveringsreglene var nødvendig.

Instruks om arkivbegrensning og kassasjon i statsforvatningens arkiver ble fastsatt ved kgl.res. av 4. november 1961. Hovedformålet med denne instruksjonen var å ”begrense

---

³³ Breivik(2006)

³⁴ Marthinsen(1983) s.32

³⁵ Marthinsen(1983) s.32

omfanget av statsforvaltningens arkiver mest mulig og samtidig sikre at alt arkivmateriale av verdi blir bevart for ettertiden.”

Kassasjonsreglene fra 1961 er i stor grad sammenfallende med dagens kassasjonsregler,³⁶ naturligvis med unntak av det som gjelder for ny teknologi. Det er da også naturlig at disse reglene ikke utvikler seg særlig; et konstant regelverk på dette området vil føre til at det er lettere for arkivskapende organer å forholde seg til reglene.³⁷

Videre fikk Riksarkivaren fullmakt til å foreta inspeksjon av arkivmateriale som skulle avleveres arkivverket, og til å gi bestemmelser om oppbevaring og ordning av disse arkivene i kgl.res. av 6. desember 1963.³⁸

I medhold av kgl.res. av 6. desember 1963 ble det den 22. april 1968 fastsatt forskrifter om klassifikasjonssystemer, såkalte arkivnøkler, og kassasjoner.

Her ble det lagt opp til et standard klassifikasjonssystem, der eventuelle unntak fra dette måtte godkjennes spesielt av Riksarkivaren.³⁹

Ved rundskriv fastsatte Riksarkivaren i 1968 regler for avlevering av arkivsaker fra statsforvaltningen til Arkivverket.⁴⁰ Disse reglene er i stor grad tilsvarende dagens regler, se kapittel 5.2.

Ved rundskriv fra Lønns- og prisdepartementet 4. november 1970 nr.21 ble normalinstruks for arkivarbeidet i statsforvaltningen offentliggjort. Dette var en inngående instruks om hvordan arkivarbeidet skulle gjøres, hvem som hadde ansvaret, og hvordan oppbevaringen skulle være. Samtidig kom normalinstruks for arkivlederstillinger, som ga regler om arbeidsområde, arbeidsinstruks m.m. for denne type stillinger i forvaltningen.⁴¹

---

³⁶ Se kapittel 3.6.1.1

³⁷ Marthinsen(1983) s.42

³⁸ Marthinsen(1983) s.51

³⁹ Marthinsen(1983) s.63

⁴⁰ Marthinsen(1983) s.67

⁴¹ Marthinsen(1983) s.93

Etter at offentlighetsloven trådte i kraft 1. juli 1971, ble offentlighetens adgang til arkivdokumenter utvidet. Derfor ble det ved rundskriv laget ny normalinstruks for arkivarbeidet i statsforvaltningen på dette punktet.⁴²

I 1974 så Riksarkivaren seg nødt til å sende et rundskriv angående reparasjon av protokoller og dokumenter. Her ble det påpekt at "[s]yren i det syntetiske klebestoffet på tape vil etter en tid ødelegge papiret, og tape har også lett for å klebe seg fast til andre papir, slik at disse blir skadd." Dette viser at arbeidet med arkiv omfatter både de store linjene i offentlige organers arkivmateriale, men også de små detaljene som kan ødelegge store mengder arkivsaker.⁴³

Den første reglen som satte forbud mot å ta med seg enkelte arkivsaker ut av landet var Lov om kulturminner av 9. juni 1978 nr.50 (kulturminneloven) § 23. Spesielt var det daværende forskrift av 9.2.1979 nr.8785 om faglig ansvarsfordeling innen kulturminnevernet og om Statens kulturminneråds nærmere oppgaver, organisasjon og arbeidsmåte § 1 bokstav k som dekket arkivsaker. Det ble forbud mot å føre ut eller forsøke å føre ut "brev, protokoller, manuskripter og andre offentlige og private dokumenter eller skriftstykker, kart, segl og signeter". Man kunne dog få samtykke til utførsel etter forskriftens § 2.⁴⁴

20. februar 1979 ble det ved rundskriv fastsatt regler for avlevering av edb-materiale fra statsforvaltningen til arkivverket. Det ble her bl.a. lagt vekt på hvordan materialet skulle oppbevares før avleveringen, tidspunkt for avlevering og hvordan de enkelte arkivstykkene skulle individualiseres.⁴⁵

Ved to administrative bestemmelser for Riksarkivet datert 20. november 1980 ble det bestemt regler for tilbakelån av arkivsaker fra Arkivverket til de avleverende organer. Her

---

⁴² Marthinsen(1983) s.106

⁴³ Marthinsen(1983) s.111

⁴⁴ Marthinsen(1983) s.134

⁴⁵ Marthinsen(1983) s.137

ble fremgangsmåten for slikt tilbakelån gjennomgått, og hvilke begrensninger som gjaldt i slike saker.⁴⁶

---

⁴⁶ Marthinsen(1983) s.155

3 Arkivet oppstår

3.1 Hva er et arkiv?

Arkiv er definert i arkivloven § 2 b som dokument som blir til som ledd i en virksomhet.

Denne definisjonen fører til at man må definere begrepene dokument og virksomhet, for å forstå hva et arkiv er i arkivlovens forstand.

3.1.1 Dokumentbegrepet

Jeg vil i det følgende ta for meg definisjonen av dokumentbegrepet. Da begrepet er vanskelig vil jeg ta for meg alle delene av definisjonen hver for seg, slik at sammenhengen i definisjonen kommer frem.

Da medium er en viktig del av begrepet vil jeg legge vekt på dette, og dermed blir ikke definisjonen gjennomgått kronologisk. Jeg tror dette gir den beste fremstillingen.

3.1.1.1 Definisjon av dokument

”Dokument: Ei logisk avgrensa informasjonsmengd som er lagra på eit medium for seinare lesing, lyding, framsyning eller overføring”, jf. arkivloven § 2 a.

Ordlyden er identisk med Lov om offentlighet i forvaltningen av 19. juni 1970 nr.69 (offentlighetsloven) § 3 første ledd annet punktum og Lov om behandlingsmåten i forvaltningssaker av 10. februar 1967 (forvaltningsloven) § 2 første ledd bokstav f etter lovendring i Lov om endringer i offentlighetsloven og enkelte andre lover av 15. desember 2000 nr. 98.

Loven er ment å være teknologinøytral. Det var enkelte høringsinstanser som mente at dokumentbegrepet i seg selv gjorde forståelsen av en teknologinøytral lov vanskelig,⁴⁷ noe som kan ha noe for seg. Det er ikke naturlig i dagligtalen å snakke om dokument når man snakker om film, eller bilde. Likevel kom departementet til at det var mer ønskelig å forandre innholdet i begrepet fremfor å endre begrepet. Dette førte til mindre arbeidsmengde ved lovendringen, da en rekke paragrafer i de tre nevnte lover inneholder begrepet dokument.

Den identiske definisjonen på begrepet i de tre overnevnte lover gjenspeiler sammenhengen mellom i offentlighetsloven, forvaltningsloven og arkivloven. Det er nært beslektede interesser som begrunner lovene, og særlig begrepene, og det er derfor fremhevet i Ot.prp. nr.56 1999-2000 Om lov om endringer i offentlighetsloven og enkelte andre lover punkt 4.6 at disse lovene skal benytte samme definisjoner på dokumentbegrepet.

Det er grunn til å tro at de øvrige begrepene som benyttes i lovene også skal være identiske, ellers vil det skape vanskeligheter i forståelsen av lovene. Dette har jeg gått nærmere inn på i kapittel 3.3.1.2.1.

Etter endringen har også dokumentbegrepet blitt mer overensstemmende med, først og fremst nordisk rett, men også felleseuropeisk rett.⁴⁸

Før lovendringen ble dokument definert som: "Medium som lagrar informasjon for seinare lesing, lyding, framsyning eller overføring."

Denne definisjonen er identisk med Lov om avleveringsplikt for allment tilgjengelege dokument av 9.juni 1989 nr.32 (pliktavleveringsloven) § 3. Etter pliktavleveringsloven er ikke et dokument lagret elektronisk og et lagret på papir identiske dokument selv om informasjonen er identisk, slik løsningen er i arkivloven. Definisjonen er kritisert av Jon Bing.⁴⁹

---

⁴⁷ Ot.prp. nr.56 1999-2000 punkt 4.5

⁴⁸ Ot.prp. nr.56 1999-2000 punkt 4.2

⁴⁹ Bing(1997)

Også den gamle definisjonen av dokument var teknologinøytral i arkivloven.

3.1.1.2 Lagret på et medium

Det finnes ikke noen definisjon av begrepet medium i arkivloven. Medium er riktignok definert i pliktavleveringsloven § 3 som: ”noko som kan lagra informasjon.” Det er grunn til å tro at medium skal forstås på samme måte i arkivloven, da lovenes begrepsdefinisjoner ellers var bygd opp på lik måte ved vedtakelsen av arkivloven.

Det kan være nærliggende å tro at loven bestemmer at alle avlesbare, avlyttbare, fremførbare og overførbare medier er dokumenter så lenge de inneholder lagret informasjon. Men det var nok ikke meningen fra lovgivers side at definisjonen skulle forstås bokstavlig. Dersom dette var meningen ville arkivloven kreve at en elektronisk lagringsenhet med et dokument på måtte oppbevares, og ikke informasjonen på lagringsenheten som sådan.⁵⁰ Selv om ordlyden i bestemmelsen har forandret seg, er det altså grunn til å tro at selve innholdet er noenlunde likt, men definisjonen har blitt mer lettleselig etter lovendringen.

Forskrift 11.12.1998 nr.1193 (arkivforskriften) definerer godkjent lagringsmedium i § 2-11. Mediet må oppfylle formålsparagrafen i arkivloven, nemlig å bevare arkivene for ettertiden. Det betyr at mediet som informasjonen er lagret på må være av et varig materiale.

I dag vet vi ikke om noen brukbare materialer som er evigvarende, men vi vet at noen typer varer lenger enn andre. Derfor bestemmer arkivforskriftens § 2-12 hvilken type papir dokumentene skal lagres på.

Dersom dokumentene er lagret på elektroniske medier krever arkivforskriften at dokumentene skal kopieres og konverteres til andre versjoner eller medier dersom det er nødvendig for å kunne nyttegjøre seg opplysningene i fremtiden.

---

⁵⁰ Fonnes(2000) s.42

Den nye definisjonen avgrenser dokumentbegrepet til å kun være informasjonen som befinner seg på mediet, og ikke mediet i seg selv. Altså er ikke selve arket et dokument, men informasjonen som befinner seg på arket. Man må dermed kunne si at et dokument er bevart dersom det er kopiert fra et medium til et annet. Dette vil være den mest naturlige forståelsen av begrepet, i tillegg til at det vil være den eneste måten et elektronisk dokument vil kunne bevares på tvers av konverteringer av avlesningsmekanisme.

3.1.1.2.1 Mikrofilm

Arkivforskriftens § 2-15 legger opp til at papirdokumenter kan kopieres til mikrofilm dersom dette oppfyller kvalitetskravene oppstilt av Riksarkivaren. På denne måten kan papir som ikke er arkivbestandig kasseres, og overføres på mikrofilmruller som vil kunne ha en lenger holdbarhet enn papiret.

I denne bestemmelsen ser vi også at dokumentene har samme arkivverdi selv om det ikke er originaldokumentet som bevares. Dersom originaldokumentet ikke har en god nok bestandighet til å oppfylle kravene i forskriften, kan det kopieres over til et annet medium som har denne bestandigheten. Likevel er det et klart ønske at dokumentene i størst mulig grad skal være originale, da også mediet kan gi interessante opplysninger til dem som studerer dokumentet.

Det er grunn til å tro at skanning av papirdokumenter til elektroniske lagringsmedier også kan hjemles i denne bestemmelsen, ved analogisk tolkning. Selv om løsningen er en annen i Lov om bokføring av 19.november 2004 nr.73 (bokføringsloven) § 10, må en se på hva arkivlovens formål er, nemlig å bevare informasjonen i dokumentet, ikke mediet i seg selv.

3.1.1.3 Logisk avgrenset informasjonsmengde

Hva som skal regnes for ett dokument vil i de fleste tilfeller si seg selv. Men det kan oppstå situasjoner der det er vanskelig å avgjøre hvor grensen mellom ett og flere dokumenter går.

Det er vanskelig å sette opp en uttømmende oppregning av hva som skal regnes som ett dokument, og hva som må regnes som flere, men noen eksempler kan gi veiledning i avgjørelsen:

- Det enkleste eksempelet vil være et enkelt ark med innhold som gir mening alene.
- Videre kan det tenkes å være flere ark med innhold som i sammenheng gir mening, men ikke alene, f.eks. et brev over flere sider.
- Mer komplisert blir det hvis arket gir mening alene, men kan tenkes å høre til i en sammenheng. Dette kan f.eks. tenkes i et ukeblad, der mange artikler er satt sammen til et hefte. I slike situasjoner må det foretas en helhetsvurdering av hvordan det er mest naturlig å se på dokumentene. Er de ment å stå hver for seg, eller i en sammenheng?
- Hvis vi går over til andre typer dokumenter kan dette bli enda vanskeligere. Særlig blir dette tydelig der to former for dokumenter er kombinert, f.eks. lyd og bilder i en video. Også her må man se på hvordan sammenhengen fremstiller dokumentet. Dersom lyden alene gir mening, men ikke bildene, er det klart at dokumentet må ses som ett dokument med lyd og bilde.

At informasjonsmengden er logisk avgrenset fører til at dokumentet kan befinne seg på flere forskjellige medier samtidig. F.eks. kan et bilde og et brev i sammenheng utgjøre et dokument.

Det betyr også at ikke all informasjonen som er lagret på ett og samme medium nødvendigvis er samme dokument. Ved mikrofilm vil ofte flere dokumenter være filmet etter hverandre på en film. Det er klart at ikke dette alene kan føre til at hele mikrofilmen blir å regne som ett dokument. Det avgjørende vil igjen bli om de enkelte delene av mikrofilmen seg imellom har slik sammenheng at de regnes for ett eller flere dokumenter.

Et annet eksempel er flere brev lagret på en digital lagringsenhet, som ikke nødvendigvis vil være samme dokument selv om det er lagret på samme medium.

Ot.prp. nr.102 2004-2005 Om lov om rett til innsyn i dokument i offentlig verksemd s.120 sier det avgjørende er hva som innholdsmessig hører sammen. Et eksempel som blir brukt er et brev med vedlegg, der en må avgjøre om vedlegget har status som selvstendig dokument. Det legges videre til grunn at disse avgjørelsene ikke kan gjøres på generelt grunnlag, men må konkret vurderes i hvert enkelt tilfelle. Dette må også gjelde for arkivloven.

Likevel må man ikke bli for opptatt av hvordan man skal avgrense informasjonsmengden i et dokument. Man kommer langt med en naturlig forståelse av hva som gir mening alene, og hva som hører til i en sammenheng. Det er heller ikke så ofte at dokumentbegrepet kommer på spissen i arkivlovens sammenheng, men det kan tenkes situasjoner, f.eks. ved arkivbegrensning og kassasjon.

3.1.1.4 Lesing, lytting, fremføring eller overføring.

Definisjonen er ment å favne alle mulige måter å fremføre informasjon til andre. Eks. håndskrevne papirdokumenter, bilder, internettsider, tv, radio, bok, avis, video, osv. Ot.prp. nr.102 2004-2005 s.120 har lagt til "eller liknande". Dette er for å klargjøre at oppregningen ikke er uttømmende. Hvordan informasjonen kan tilegnes fra dokumentet er likegyldig. Den samme utvidelsen må kunne tolkes inn i arkivlovens definisjon. Dermed kan man ta høyde for ny teknologi som vil kunne gi muligheter for å tilegne seg informasjon på andre måter enn ved lesing, lytting, fremføring eller overføring.

3.1.1.5 To typer dokumenter

Arkivforskriften skiller mellom saksdokument og arkivdokument. Det fremgår av sammenhengen at dette ikke er forskjellige typer dokumenter, men at begrepene forklarer hvor i dokumentets livssyklus det befinner seg.

Saksdokument er betegnelsen på dokumentet mens det er en del av saksbehandlingen. Dokumentet kan være alle former for dokument, både elektronisk og på papir.

Et dokument som ikke lenger blir benyttet direkte i organets saksbehandling kalles *arkivdokument*. Det vil ikke dermed si at dokumentet ikke kan få betydning for organets fremtidige saksbehandling, kun at det for øyeblikket ikke er et saksdokument, og at det derfor er arkivert i organets arkiv, se kapittel 4.1.

3.1.2 Virksomhetsbegrepet

Virksomhetsbegrepet som benyttes i bestemmelsen må bety både privat og offentlig, økonomisk motivert og ideologisk. Men som jeg kommer tilbake til i kapittel 3.3 er det ikke alle virksomhetene som har arkivplikt etter arkivloven.

3.1.3 Arkivbegrepet

”Arkiv: Dokument som vert til som lekk i ei verksamd”, jf. Arkivloven § 2 b. Definisjonen er uklar på flere punkter, og jeg vil i det følgende gjennomgå definisjonen mer nøyaktig.

3.1.3.1 Ledd i virksomhet

Definisjonen bestemmer at alle typer dokumenter som blir til som ledd i en virksomhet er arkiv, uavhengig av hva slags type dokument det er. Det er videre ikke noe krav om at dokumentene skal være ordnet etter noe bestemt mønster for at det skal regnes som et arkiv.

Heller ikke er det noen nedad grense for hva som skal kalles et arkiv; selv når et enkelt papir med informasjon er blitt til som ledd i en virksomhet er dette å regne som et arkiv. På samme måte er et enkelt papir med informasjon å regne som arkiv selv om det er fjernet fra sin opprinnelige plass i sammenheng med øvrige dokumenter, og skal dermed behandles etter reglene i arkivloven.⁵¹

---

⁵¹ Sægrov(2005) s.2282

Det er kun dokumenter som blir til som ledd i virksomheten som skal regnes som arkiv. Dette skal etter alminnelig arkivfaglig oppfatning forstås som ”de dokumenter som mottas eller produseres som ledd i den virksomhet organer utøver, og som samles som resultat av denne virksomheten.”⁵² Denne utvidende forståelsen av uttrykket ”vert til” er kanskje vanskelig å begrunne ut fra vanlig språklig forståelse, men det er klart at løsningen må være slik når man ser på de praktiske konsekvensene. Det ville være vanskelig å få oversikt over virksomhetsutøvelsen dersom man kun har arkivert dokumentene organet selv har produsert, og at man måtte til den korresponderende parts arkiv for å se dokumentene denne har produsert. Hvis dette i tillegg er en privat part uten arkivplikt vil kanskje ikke arkivene lenger eksistere.

På den annen side fører denne dobbeltarkiveringen til at det blir spart på (minst) to eksemplarer av de samme dokumentene der begge(alle) parter(partene) har arkivplikt. Men det kan ikke være tvil om at denne situasjonen er noe vi må finne oss i for å unngå problemene som ble skissert over.

Også interne notater som er en del av virksomhetsutøvelsen hos organet er en del av arkivet, men ikke interne dokumenter som ikke omhandler virksomheten. Dette kan være f.eks. rundskriv om innsamling til bursdagspresang e.l.

Reklame og annet materiell som følger organets korrespondanse er ikke å regne som arkiv dersom det ikke blir benyttet i virksomhetsutøvelsen. Men dersom materiellet gir bakgrunnsinformasjon, eller på andre måter kan ha vært med å påvirke virksomhetsutøvelsen, må det regnes som et arkivdokument, og blir dermed en del av arkivet.

---

⁵² Fonnes(2000) s.43

3.1.3.2 Privat informasjon

Private brev e.l. som blir sendt til arbeidsplassen blir ikke til som et ledd i virksomheten, og skal dermed heller ikke arkiveres sammen med virksomhetens øvrige dokumenter.

Problemene oppstår når et brev inneholder både informasjon som benyttes i virksomheten og privat informasjon. I utgangspunktet kan man si at den private informasjonen skal utelates, mens virksomhetsinformasjonen skal bevares i arkivene. Det er lett å tenke seg tilfeller der dette er praktisk talt umulig; informasjonen er flettet inn i hverandre. Dersom en ikke kan skille ut den private informasjonen, må hele dokumentet arkiveres.

Det finnes situasjoner der dette er uheldig og ubehagelig med tanke på den private informasjonen. Man kunne derfor se for seg situasjoner der man forsøker å skjule den personlige informasjonen. Dette kan gjøres ved øverstrykninger e.l., for å unngå at personlig informasjon bevares i arkivene mot den eller de opplysningene gjelder sin vilje. Men slik kan ikke loven forstås. Dersom dokumentet inneholder noe som kan ha betydning for virksomhetsutøvelsen kan de kun slettes etter reglene i arkivloven § 9, se kapittel 6.3.1.

3.1.3.3 Arkiv i arkivloven

Det finnes ingen andre definisjoner av hva arkiv er i lovverket forøvrig. Da uttrykket "arkiv" i dagligtalen og andre steder i lovverket blir benyttet som en betegnelse på arkivverket som sådan, eller en samlet og systematisert del av dokumentene til en virksomhet, kan dette skape forvirring og uklarhet rundt begrepet.

Ivar Fønnes foreslår å dele opp arkivdefinisjonen i to deler:⁵³

Arkivmateriale er flere arkivdokumenter som mottas eller produseres som ledd i den virksomhet et organ utøver. Det vil si at kun de dokumentene som er arkivverdige, som ikke skal arkivbegrenses eller kasseres, er arkivdokumenter.

---

⁵³ Fønnes(2000) s.44

Arkiv er det arkivmaterialet som til enhver tid er samlet som resultat av organets virksomhet.

Denne oppdelingen av uttrykket vil fjerne de største uklarhetene rundt arkivuttrykket, og har helt klart noe for seg, både for dagligtalen, og for den mer juridiske tilnærmingen til uttrykket.

3.2 Hvorfor bevare arkiver?

3.2.1 Lovens formål

Arkivloven § 1 definerer lovens formål.

Utgangspunktet er at loven skal bidra til å bevare arkiver som har en viss kulturell eller forskningsmessig verdi, eller som inneholder rettslig eller forvatningsmessig dokumentasjon. Men målet er ikke bare at disse arkivene skal bevares, de skal også gjøres tilgjengelige for samtiden og ettertiden.

Bestemmelsen er ment som en overordnet regel, noe man kan holde arkivregler opp mot der man er usikker på hvilket resultat man bør komme til. Regelen er også ment som et slags standpunkt; dette er det vi ønsker at arkivloven skal bidra til å gjennomføre.

Formålet er delt opp i flere momenter som jeg vil ta for meg i det videre.

3.2.1.1 Flere typer arkiver

Arkivloven skal omfatte flere typer arkiver. Man tenker kanskje i første rekke på kulturelle og forskningsmessige arkiver, noe som blir en slags historisk samling.

I denne sammenheng er det viktig å tenke på det lange tidsperspektivet for bevaringen.

Informasjonen må være mulig å hente frem om flere hundre år, noe som stiller krav både til produksjonen og oppbevaringen av arkivene.

Videre omfatter lovens formål oppbevaring av forvaltningens dokumentasjon. Hvordan forvaltningen tidligere har avgjort saker, eller viktige dokumenter om hvorfor forvaltningen kom til et bestemt vedtak, vil være oppbevart i arkivet. Dette perspektivet blir i første rekke mer kortsiktig, men etter hvert går arkivet over til å bli interessant for forskere o.l. Det er dermed ikke klare skillelinjer mellom de forskjellige ”arkivtypene”.

Dokumentasjon av rettslige interesser vil finnes i arkivene. Her vil tinglysningsdata i panteregister og pantebøker særlig være viktige. Sammenhengen mellom bevaring i kort og langt perspektiv gjør seg gjeldende her; arkivene må ikke bare bevares for den nærmeste fremtid, også om flere hundre år vil arkivene kunne gi avgjørende juridiske argumenter.

I tillegg til de offentlige arkivene, vil private arkiver spille en rolle for å gi et bilde av dagens samfunn for fremtidens forskere. Det er derfor viktig å få et representativt utvalg av organisasjoner, politiske partier, næringsvirksomheter og personer til å bevare sine arkiver for fremtiden.

3.2.1.2 Arkivene skal tilgjengeliggjøres

Ikke bare er lovens formål at arkivene skal bevares, de skal også tilgjengeliggjøres for samtiden og ettertiden. Dette medfører at interesserte skal ha muligheten til å gjøre seg kjent med arkivene, og kunne benytte seg av disse til forskning. (slektsforskning, samfunnsforskning osv.)

Et arkiv kan ved første øyekast oppfattes som det komplette kaos, og kan i noen tilfeller også være det. For at arkivet skal kunne være tilgjengelig for interesserte, må det være lett å finne frem, noe som stiller krav til arkivets orden. Dette kommer inn under lovens tilgjengelighetskrav.

Hvordan arkivene tilgjengeliggjøres gjennomgår jeg i kapittel 5.5.

3.2.1.3 Rammer for oppfyllelsen av formålet

Den økonomiske rammen vil naturligvis spille en vesentlig rolle i oppfyllelsen av arkivlovens formål. Det vil med de økonomiske rammene arkivverket har være umulig å oppbevare alle arkiver, men det vil heller ikke være nødvendig. Det viktige er å kunne forutsi hvilke arkiver som i fremtiden vil være interessante og viktige for forskerne, og samfunnet for øvrig, og bevare disse. Dette er selvsagt en oppgave som er meget vanskelig, men dette er perspektivet man bør ha ved avgjørelsen av hvilke arkiver som skal bevares.

Riksarkivaren blir pålagt stort ansvar som følge av arkivloven. Riksarkivarens oppgave er i stor grad å overvåke at loven overholdes, og gi regler til utfylling av loven og rettledning til de arkivskapende organene. Det er Riksarkivaren som bestemmer hvordan arkivverket på best mulig måte skal oppfylle arkivlovens formål med de midler som er tilgjengelige.

3.3 For hvem gjelder arkivloven?

Arkivloven § 5 bestemmer at arkivloven kapittel II gjelder for offentlige organer, med enkelte unntak.

Offentlige organer danner offentlige arkiver⁵⁴, og hva som er offentlige organer vil bli gjennomgått i kapittel 3.3.1.

Statlig og kommunale arkiver følger samme regler, men mens statlige organer stort sett vil være lette å holde fra hverandre, da det klare utgangspunkt at alle organene som er oppført i statskalenderen skal regnes som et eget organ, kan kommunale organer være vanskeligere å avgrense. Jeg vil derfor i kapittel 3.3.2 ta for meg defineringen av kommunale organer.

Kommunalt betyr i arkivlovens forstand både kommunalt og fylkeskommunalt. Jeg vil benytte meg av denne forståelsen, og presisere dersom jeg går bort fra dette.

---

⁵⁴ Arkivloven § 2 c-e

Overskriften til arkivloven kapittel III er: "Private arkiver". Og selv om ikke alle private arkiver er omfattet, vil dette kapittelet omfatte arkivene som faller inn under arkivlovens formål. Dette gjennomgås i kapittel 3.3.3.

3.3.1 Offentlig arkiv

Begrepet offentlig arkiv er positiv avgrenset, og inneholder alle arkivene som er produsert av statlige og kommunale organer, med unntak av de organene som faller utenfor etter arkivloven og arkivforskriften.

Da offentlige arkiver dannes av offentlige organer er det viktig å få definert hvilke organer som er offentlige etter arkivloven.

Arkivloven bruker i utgangspunktet begrepet offentlig organ som uttrykk for alle virksomheter i den offentlige forvaltning. Men definisjonens ordlyd omfatter flere organer enn de som faktisk skal omfattes, og det er dermed viktig å trekke opp grenser for å få oversikt over hvilke organer som skal omfattes av loven.

Det er to problemstillinger som oppstår i kjølvannet av definisjonen:

Hva med privatiserte statlige oppgaver? Og hva med offentlige oppgaver satt bort til private?

3.3.1.1 Hvordan avgrenses offentlig organ mot privat virksomhet?

Årsaken til at en må avgrense mot privat virksomhet ligger i de forskjellige reglene som kommer til anvendelse på offentlig og privat arkivskaper.⁵⁵

Begrepet offentlig organ er så lite presist at man i utgangspunktet ikke kan si at en naturlig språklig forståelse har noe for seg.

---

⁵⁵ Hhv. arkivloven kapittel II og III

3.3.1.1.1 Utgangspunktet i forarbeidene

I arkivlovens forarbeider⁵⁶ regnes forvaltningsorgan, institusjoner og forvaltningsbedrifter som offentlige organer, og produserer dermed offentlige arkiver. Derimot vil foretak organisert etter Lov om statsforetak av 30. august 1991 nr.71 (statsforetaksloven), eller rene næringsvirksomheter organisert som aksjeselskap eller andelslag, bli definert som private organer etter arkivloven, og dermed danne private arkiver. Dette gjelder selv om offentlige instanser eier alle aksjene eller andelene.

Denne løsningen var annerledes i det opprinnelige utkastet til arkivlovutvalget.

Arbeidsgruppen⁵⁷ ønsket en ordning der også næringsvirksomheter og aksjeselskap skulle anses å produsere statlige eller kommunale arkiver dersom staten eller kommunene eide 50% eller mer av selskapet, eller dersom arkivskaperen var et fond eller stiftelse der staten eller kommunen har skutt inn 50% eller mer i organet.

I forarbeidene⁵⁸ er det tatt inn en høringsuttalelse fra AS Norsk Hydro, hvor det kommer frem at de ikke ønsker en slik løsning. Dette begrunnes i at de statseide bedriftene ikke ønsker spesialregulering, og at en slik regulering var ”i strid med de prinsipper som med tilslutning fra Stortinget er fastslått for forvaltning av statens eierinteresser i industribedrifter.”

Ulempen med en slik løsning er at arkiver som tidligere var en naturlig del av det offentlige arkivmaterialet nå ikke lenger omfattes av arkivlovens kapittel II. I dagens samfunn, med stadig mer privatisering i offentlig sektor, kan dette føre til at vi mister deler av viktig dokumentasjon av norsk historie som fremtidens forskere ønsker å lære mer om. Dette gjelder bedrifter som Televeket (nå: Telenor), veivesenet (nå: Mesta), og kommunale kraftverk som privatiseres.

---

⁵⁶ Ot.prp. nr.77 1991-1992 Om lov om arkiv s.12

⁵⁷ NOU 1987:35 Samtidens arkiver – fremtidens kildegrunnlag s.37

⁵⁸ Ot.prp. nr.77 1991-1992 s.12

Slik jeg ser det må begrunnelsen for at de statseide virksomhetene ikke ønsker å omfattes av arkivlovens kapittel II i stor grad kunne forklares ut fra deres ønske om så beskjeden arbeidsmengde som mulig på arkivområdet. Det er trolig riktig at et slikt pålegg om arkivplikt vil kunne vanskeliggjøre konkurranseforholdene på grunn av høyere administrasjonskostnader, slik at det statseide selskapet får vanskeligere konkurransevilkår.

Det er likevel klart at disse virksomhetene har arkivplikt etter andre lover,⁵⁹ og at ekstrakostnadene derfor neppe blir uholdbart store.

Man kunne kanskje sett for seg en situasjon der staten eller kommunen subsidierer utgiftene til arkivarbeidet, da disse uansett ville hatt denne kostnaden. En slik løsning ville kunne bevare mye av de viktige arkivene, men vil være en komplisert løsning som ville føre til store diskusjoner om hva arkivarbeidet koster osv.

Likevel, sett fra arkivverkets side, kan det stilles spørsmålstegn om denne argumentasjonen, riktignok uttalt, alene burde være nok til å slippe unna arkivutvalgets opprinnelige løsning.

Staten eller kommunene kan som eiere av bedriftene likevel holde arkiver, og avtale avlevering av disse til arkivverket dersom det er ønskelig, noe man bare kan håpe at vil bli gjort i fremtiden.

Dersom den offentligeide virksomheten ikke driver i konkurranse med noen ikke-offentligeide virksomheter faller argumentet om spesialbehandling bort. Dette kan være tilfellet med f.eks. NSB eller Oslo lufthavn Gardermoen. Arkivlovens regler legger heller ikke opp til at disse virksomhetene skal omfattes av lovens kapittel II, hvis man alene legger til grunn forarbeidenes uttalelser.

---

⁵⁹ Se kapittel 3.4

Arkivloven § 19 gir Riksarkivaren rett til å pålegge et privat rettssubjekt helt eller delvis å følge reglene om offentlig arkiv dersom rettssubjektet mottar faste offentlige driftstilskudd, eller har myndighet til å treffe enkeltvedtak eller utferdige forskrifter.

Privatskoler og kulturinstitusjoner vil kunne komme inn under alternativet med rettssubjekt som mottar faste offentlige tilskudd, mens private virksomheter som utøver slik myndighet kan f.eks. være Det Norske Veritas eller Norsk Råfisklag.

Bestemmelsen kan ikke brukes dersom rettssubjektet bare har mottatt tilfeldig offentlig driftstilskudd til et bestemt tiltak, eller dersom det får støtte fra Distriktsutbyggingsfondet.⁶⁰

Bestemmelsen gir Riksarkivaren rett til å bestemme at bare visse deler av arkivet skal følge offentlige arkivrettslige regler, eller at arkivet bare skal følge enkelte av reglene for offentlig arkiv, eller naturligvis at hele arkivet skal følge alle reglene for offentlige arkiver.

Man skulle tro at regelen gir Riksarkivaren mulighet til å delvis bøte på skjevheten i arkivtilfanget som privatiseringen av offentlige oppgaver kan føre til. Men regelen er svært lite brukt så langt. Kun overfor studentsamskipnadene er regelen forsøkt anvendt, en sak som fortsatt ligger på Kulturdepartementets bord uten løsning.⁶¹

Dermed er det klart at slik loven forstås og praktiseres i dag vil næringslivsarkiver og andre private arkiver kunne gå tapt fordi reglene er for snevre. Dette blir forsøkt, og vil forhåpentligvis også i fremtiden bli forsøkt begrenset ved at arkivverket og private arkivinstitusjoner oppbevarer næringslivsarkiver. Men dette er altså en frivillig ordning fra de organene som faller utenfor offentlig organbegrepet i arkivloven.

---

⁶⁰ Ot.prp. nr.77 1991-1992 s.22

⁶¹ Breivik(2006)

3.3.1.1.2 Konkurransetsatte offentlige oppgaver

En annen form for gjennomføring av offentlige oppgaver som fører til problemer for arkivretten oppstår når offentlige oppgaver blir konkurransetsatt, og dermed utføres av en privat virksomhet.

Dersom det er avtalt i avtaledokumentene mellom det offentlige og virksomheten at arkivene skal behandles etter arkivloven oppstår det selvsagt ingen problemer. Disse oppstår først der det er taushet om dette i avtalen.

Fonnes⁶² anbefaler at det tas med i avtalen at reglene for offentlig arkiv skal overholdes, fordi den juridiske siden ikke er avklart.

Arkivene til det offentlige organet som ønsker å konkurransetsette sine oppgaver har som regel arkivplikt. Dermed vil vi ha god innsikt i hvilke kriterier som er avgjørende ved valget av virksomhet, og hvilke oppgaver virksomheten er ment å skulle utføre. Det som skiller denne problemstillingen fra offentlig eide private virksomheter er at det kan dreie seg om oppgaver som organet er pålagt ved lov. Dermed ville arkivene, dersom organet selv hadde ytt tjenestene, falt inn under loven. Dette kan sies å tale for at også de private virksomhetene som skulle overta oppgaven må følge arkivlovens regler om offentlige arkiv.

På den annen side kan det være vanskelig å forsvare en situasjon der private virksomheter må følge reglene for offentlige arkiver, mens offentlig eide virksomheter ikke trenger å gjøre det samme. Men dette kan kanskje forsvares ut fra lovens formål, nemlig å ”tryggja arkiv som [...] inneholder [...] viktig forvaltningsmessig dokumentasjon”.

Dersom det er vanlig at konkurransetsatte offentlige oppgaver inneholder en avtale om at arkivlovens regler skal følges, vil det ha mindre å si om dette også blir ment å gjelde ut fra arkivloven. Når vi i fremtiden må regne med at flere og flere av de offentlige oppgavene vil

---

⁶² Fonnes(2000) s.81

bli konkurranseutsatt, vil en regel som sier at disse arkivene ikke må følge arkivloven kunne uthule lovens virkeområde. Det må også tas med i vurderingen at konkurranseutsetting ikke var en særlig aktuell problemstilling da arkivloven ble vedtatt i 1992, noe som også kan tale for utvidende tolkning av regelen.

Fonnes⁶³ diskuterer muligheten for å benytte Riksarkivarens fullmakt til å pålegge organet strengere arkivansvar, både etter arkivloven §§ 19 og 20. Disse reglene inneholder kun hjemmel for enkeltvedtak, og kan ikke brukes som generell hjemmel. Dermed er det ikke noen god løsning å bruke disse reglene, Riksarkivaren må da fatte enkeltvedtak hver gang en offentlig oppgave blir konkurranseutsatt.

Etter min mening bør arkiver fra konkurranseutsatte offentlige oppgaver, særlig de som er lovpålagte, følge arkivloven. Men den enkleste måten å unngå problemet på er å ta med et punkt om offentlig arkivplikt i avtalen.

3.3.1.2 Kan arkivlovens regler sammenliknes med offentlighetsloven regler?

Det har tidligere ikke blitt gjort noe forsøk på å gå opp en klar grense for hva som er offentlig organ i arkivlovens forstand. Sægrov⁶⁴ og Fonnes⁶⁵ sier at det kan virke som om forarbeidene til arkivloven ikke kan være uttrykk for gjeldende rett, mens Tor Breivik⁶⁶ ser det slik at offentlighetsloven går lenger enn arkivloven på dette område. Det er dog ikke nødvendigvis motstrid mellom disse uttalelsene. Det er klart at arkivloven kan rekke lenger enn det forarbeidene gir uttrykk for, men ikke fullt så langt som offentlighetsloven.

Et nytt problem oppstår i det Lov om rett til innsyn i dokument i offentlig verksemd av 19. mai 2006 nr.16 (offentleglova) trer i kraft. Det kan ved første øyekast virke som om denne utvider området for offentlig organ noe i forhold til den tidligere offentlighetsloven,

---

⁶³ Fonnes(2000) s.82

⁶⁴ Sægrov(2005) s.2282

⁶⁵ Fonnes(2000) s.46

⁶⁶ Breivik(2006)

noen som også vil påvirke forholdet til arkivloven. Hvordan loven vil bli praktisert gjenstår å se.

Jeg vil i det følgende forsøke å trekke opp noen grenser som etter min mening kan være retningsgivende i avgjørelsen av om et organ skal regnes som offentlig i arkivlovens forstand.

3.3.1.2.1 Hva er sammenhengen mellom offentlighetsloven og arkivloven?

Departementet⁶⁷ sier: ”Omgrepet *offentleg organ* lyt i all hovudsak forståast på tilsvarande måte som omgrepet forvaltningsorgan er definert i forvaltningsloven § 1 og offentlighetsloven § 1, dvs « et hvert organ for stat eller kommune ».”

Dette må også følge av ønske om likhet i begrepene mellom lovene på offentlighetens område. Likevel kan det diskuteres om alle organene som kommer inn under offentlighetsloven også skal regnes som offentlig organ etter arkivloven. Her er det vanskelig å se hvor forarbeidene ønsker å sette grensen, altså hvor langt ”i all hovudsak” er ment å rekke.

Et annet moment i forståelsen av begrepet kan hentes fra endringen av dokumentbegrepet⁶⁸ i arkivloven, offentlighetsloven og forvaltningsloven. I forarbeidene⁶⁹ påpeker departementet at det er ønskelig at det er sammenheng mellom begrepet i offentlighetsloven og arkivloven. Denne uttalelsen gjelder i utgangspunktet kun for dokumentbegrepet, da det er dette begrepet som blir diskutert ved lovendringen, men utsagnet må kunne gi virkninger utover dette. Det gir liten mening at kun dokumentbegrepet skal være sammenfallende, og ikke de øvrige begrepene som benyttes i lovene.

---

⁶⁷ Ot.prp. nr.77 1991-92 s.12

⁶⁸ Se kapittel 3.1.1.1

⁶⁹ Ot.prp. nr.56 1999-2000 punkt 4.6

Som tidligere nevnt var det da arkivloven ble vedtatt, og ikke minst da den ble forberedt, i mye mindre grad aktuelt med privatisering av offentlige organer som tidligere lå innenfor området for offentlig forvaltning, og på samme måte var tanken om at flere offentlige oppgaver skulle konkurranseutsettes ikke særlig nærliggende. Det vil være naturlig å ta med disse forutsetningene når man ser på hvor langt arkivloven strekker uttrykket offentlig organ.

Likevel må man ikke se seg blind på lovens historiske bakgrunn. Loven må være et godt virkemiddel i dagens arkivsamfunn, og ikke føre til at store mengder arkiver som har liten kulturell og forskningsmessig verdi blir bevart fordi begrepet ”offentlig organ” strekkes til det ytterste.

Det er også klart at offentlighetsloven og arkivloven har noe ulikt nedslagsfelt, og at det derfor kan tenkes at begrepene ikke kan benyttes ukritisk på tvers av lovområdet. Også de forskjellige hensynene bak reglene kan tenkes å føre til at begrepenes innhold vil variere noe fra lov til lov.

3.3.1.2.2 Er arkivlovens avgrensning begrunnet i historie?

Arkivlovens forarbeider⁷⁰ avgrenser klart mot organer som er opprettet etter statsforetaksloven, og organer som bedriver næringsvirksomhet, selv om staten eier mer enn halvparten av selskapet. Selv om organer som bedriver næringsvirksomhet i enkelte tilfeller faller inn under offentlighetsloven, og oftere faller inn under offentleglova, uttaler forarbeidene at disse ikke omfattes av arkivloven. Her er det gitt eksplisitt uttrykk for at disse ikke skal omfattes, selv om det i neste avsnitt i forarbeidene står at begrepet skal forstås på samme måte som i offentlighetsloven.

Dersom loven hadde blitt vedtatt i en periode med stor privatisering av offentlige oppgaver, og med større oversikt over konsekvensene av dette, ville det være enkelt å la denne avgrensningen være gjeldende rett. Men når vi ser den akselererende utviklingen på dette

---

⁷⁰ Ot.prp. nr.77 1991-1992 s.12

området kan det være nærliggende å tenke at departementet ikke var klar over hvilken betydelig gruppe virksomheter som ble holdt utenfor loven ved denne avgrensningen. Det kan likevel ikke være tvil om at organer opprettet etter statsforetaksloven ikke skal omfattes av arkivloven, da det kommer klart frem at heller ikke forvaltningsloven og offentlighetsloven ikke gjelder for statsforetak.⁷¹

På områder der arkivlovens forarbeider er tause, mens offentlighetsloven og offentleglova har diskutert løsninger, vil det være naturlig å se på disse lovenes vurderinger av begrepet. Jeg vil under gå inn på disse områdene, og forsøke om jeg kan trekke opp enkelte grenser for hva som faller innenfor og utenfor arkivlovens virkeområde.

3.3.1.3 Gjeldende rett etter offentlighetsloven

Offentleglovas forarbeider⁷² avklarer hvordan gjeldende rett er i offentlighetslovens bestemmelser om offentlige organer:⁷³

”Dersom ei verksemd er skild ut frå den ordinære forvaltninga, for eksempel ved at det er oppretta eit aksjeselskap, ein stiftelse eller eit anna sjølvstendig rettssubjekt, er utgangspunktet at verksemda ikkje lenger er omfatta av lova. Forholdet til offentleglova blir likevel ikkje avgjort berre ut frå organisasjonsform, men etter ei heilskapsvurdering der fleire moment speler inn. Det blir særleg lagt vekt på desse forholda:

1. Den organisatoriske og økonomiske tilknytninga til det.
2. Arten til verksemda.
3. Om verksemda har eit faktisk eller rettsleg monopol.
4. Graden av politisk styring.”

Dette er ikke helt i overensstemmelse med hva offentlighetsloven var ment å gjelde da den ble vedtatt i 1970,⁷⁴ men det er da også helt naturlig at loven har gjennomgått en utvikling

---

⁷¹ Statsforetaksloven § 4

⁷² Ot.prp. nr.102 2004-2005 s.27

⁷³ Offentlighetsloven § 1

⁷⁴ Frihagen(1993) kapittel 1

på samme måte som samfunnet for øvrig. Dette viser også forslaget om at offentlig forretningsvirksomhet skulle komme inn under offentlighetsloven som ble fremmet i forbindelse med endringen i offentlighetsloven i 1982, som da ikke ble vedtatt, men som altså er vedtatt i offentleglova § 2 c, med visse unntak. Det må være klart at etter gjeldende rett vil nå noe offentlig forretningsvirksomhet falle inn under offentlighetsloven, og dermed også kunne falle inn under arkivloven. Offentleglovas forarbeider⁷⁵ presiserer at lovenes virkeområde er usikre, og at organene også kan tenkes å falle utenfor arkivloven, særlig når lovens virkeområde utvides i offentleglova.

Dermed oppstår det et tolkningsspørsmål i arkivloven, nemlig om forarbeidene skal forstås bokstavlig, eller om det skal legges mest vekt på likheten med offentlighetsloven, da denne går lenger enn arkivloven ved med hensyn til hva som skal regnes som offentlig organ. Mens arkivlovens forarbeider legger opp til veldig firkantede regler for avgrensningen mellom private og offentlige organer, har offentlighetsloven over en periode utviklet seg til å legge mer vekt på en konkret, helhetlig vurdering av hvert enkelt organ i forhold til de fire kriteriene. Det kan dog sies at denne løsningen ikke er heldig, noe som også blir tatt opp i forarbeidene til offentleglova.⁷⁶ En løsning med en helhetsvurdering fører til forskjellige tolkningsresultater etter hvem som utfører vurderingen, og gir stor usikkerhet omkring hva som skal regnes som offentlig organ. På den andre siden gir den grunnlag for å definere organer som bør regnes som offentlige organer av hensyn til innsynsrett, arkivplikt osv. som offentlige organer, og dermed kunne la disse bli omfattet av loven. Det er også naturlig å legge til grunn at arkivloven har utviklet seg i samme retning som offentlighetsloven har, og at man dermed kan legge til grunn de samme reglene i arkivloven som i offentlighetsloven.

I forhold til arkivloven, vil denne helhetsvurderingen i stor grad kunne bli foretatt av kun Riksarkivaren. Dermed ville man kunne unngå for stor ulikhet i vurderingen av kriteriene.

---

⁷⁵ Ot.prp. nr.102 2004-2005 s.127

⁷⁶ Ot.prp. nr.102 2004-2005 s.28

Det er ikke til fordel for arkivloven at det ikke er domspraksis på dens område. Det gjør i stor grad at loven blir statisk, og at det dermed blir vanskelig å følge lovens utvikling i samfunnet. Jeg ser det derfor som naturlig at man undersøker utviklingstrekkene i andre nært beslektede lover for å følge den utviklingen som det er naturlig at arkivloven bør ha. Dermed mener jeg at arkivloven bør kunne benytte den samme helhetsvurderingen som offentlighetsloven med tanke på hvilke organer som bør regnes som offentlige organer.

3.3.1.4 Offentleglovas definisjon

Offentleglova § 2, som vil erstatte offentlighetslovens § 1, forsøker å være mer nøyaktig i forhold til hvilke organer loven skal gjelde. Bestemmelsen er delt opp i fire hovedgrupper⁷⁷, med påfølgende avgrensning av disse hovedgruppene virkeområde. Det er tydelig brukt mye tid på å få lovens virkeområde til å bli klarere avgrenset, noe som skal gjøre det lettere å forutsi rettstilstanden, både for organene selv, og de som ønsker å benytte seg av loven.

Jeg vil i det følgende ta for meg hver enkelt hovedgruppe:

3.3.1.4.1 Staten, kommunene og fylkeskommunene

Avgrensningen etter denne bestemmelsen er samme som i offentlighetsloven § 1 første ledd første punktum. Det betyr at alle organer under stat, kommune og fylkeskommune er omfattet, men bestemmelsen tar ikke for seg hva som er organer under disse. Dette kommer jeg tilbake til i kapittel 3.3.2.

I motsetning til den gamle loven kan ikke selvstendige rettssubjekter være en del av stat eller kommune. Disse må komme inn under noen av de andre hovedgruppene dersom de skal kunne omfattes av loven.

---

⁷⁷ Offentleglova § 2 første ledd

Bestemmelsen omfatter folkevalgte og politisk utpekte organer som regjeringen, fylkesting og kommunestyre, administrative organ som departement, direktorat, fylkesmannsembete, regional statsadministrasjon og fylkeskommunal og kommunal administrasjon. Offentlige institusjoner som skoler, universitet, høyskoler, offentlige forskingsinstitusjoner, sjukehus og andre statlige spesialorganer faller også inn under loven etter dette alternativet dersom de ikke er organiserte som selvstendige rettssubjekt, likedan for forvaltningsbedrifter og kommunale foretak etter Lov om kommuner og fylkeskommuner av 25. september 1992 nr.107 (kommuneloven) kapittel 11. Norske forvaltningsorganer i utlandet er også omfattet av loven, men ikke internasjonale organisasjoner som Norge er medlem av.

For de organene som er omfattet gjelder offentliglova for hele virksomheten, altså ikke bare for myndighetsutøvelsen.

I tillegg faller statlige og kommunale råd, utvalg og nemnder inn under loven, uavhengig av organets varighet og måten medlemmene er blitt medlem av organet.⁷⁸

Etter arkivforskriftens § 1-2 skal ikke offentlige utvalg regnes som eget offentlig organ. Disse skal likevel holde arkiv dersom de er opprettet ved lov eller kgl.res., hvis ikke det opprettende organet, vedkommende departement eller overordnet organ har fastsatt noe annet.

For organer som ikke er opprettet ved lov eller kgl.res. kan vedkommende departement, overordnet eller opprettende organ bestemme at organet likevel skal ha eget arkiv.

Dersom utvalget ikke skal holde eget arkiv skal overordnet organ holde arkivene deres, slik at arkivene uansett vil bli bevart. Det er dermed av mer administrativ betydning at utvalgene ikke alltid er egne organer i arkivlovens forstand.

---

⁷⁸ Ot.prp. nr.102 2004-2005 s.114

3.3.1.4.2 Andre rettssubjekt i saker der de gir enkeltvedtak eller utferdiger forskrift

Denne bestemmelsen er som sagt inntatt i arkivloven § 19, dog med et forbehold om at Riksarkivaren må fastsette at arkivet skal falle inn under arkivloven. Dermed vil ikke disse organene være omfattet av arkivloven ved en analogisk tolkning fra offentliglova, men Riksarkivaren må fatte enkeltvedtak dersom han ønsker at et slikt rettssubjekt skal omfattes av loven.

3.3.1.4.3 Selvstendige rettssubjekt der stat, fylkeskommune eller kommune direkte eller indirekte har en eierandel som gir mer enn halvparten av stemmene i det øverste organet i rettssubjektet

Umiddelbart kan det virke som om denne regelen bryter med arkivlovens forarbeider, jf. kapittel 3.3.1.1.1. Men reglene i offentliglova § 2 første ledd første punktum må sammenholdes med unntakene som kommer videre i bestemmelsen. På denne måten vil reglene i offentliglova kunne bøte på problemene som jeg skisserte over, uten at det i stor grad vil gå ut over de næringsdrivende rettssubjektene som staten og kommunene er eiere av. Dette vil jeg komme ytterligere tilbake til nedenfor.

Det avgjørende for om et selvstendig rettssubjekt kommer inn under bestemmelsen er hvor stor del av stemmene staten eller kommunene kan avgi i rettssubjektets øverste organ. Eierandelen er i utgangspunktet ikke avgjørende, selv om disse to momentene som regel henger sammen.

Videre er det ikke nødvendig at staten eller en enkelt kommune alene kan avgi mer enn halvparten av stemmene. Dersom flere kommuner til sammen, eller staten og en eller flere kommuner til sammen, kan avgi flere enn halvparten av stemmene, faller rettssubjektet inn under bestemmelsen.

Dersom staten eller kommunen(e) har mer enn halvparten av stemmene i det øverste organet i et annet rettssubjekt, som igjen har mer enn halvparten av stemmene i det øverste organet i det neste rettssubjektet, vil også dette bli omfattet av loven.

3.3.1.4.4 Selvstendige rettssubjekt der stat, fylkeskommune eller kommune direkte eller indirekte har rett til å velge mer enn halvparten av medlemmene med stemmerett i det øverste organet i rettssubjektet:

Offentleglova tar her sikte på selvstendige rettssubjekter som ikke har eier, f.eks. stiftelser, men kan også være der stat eller kommune har rett til å velge medlemmer selv om det ikke har eierandeler i rettssubjektet.

Ellers skal bestemmelsen forstås på samme måte som der stat/kommune har eierandeler i rettssubjektet.

3.3.1.5 Unntakene

Hvis man kun ser på reglene slik offentliglova til nå fremstiller dem vil omfanget av offentlige organer øke kraftig i den nye offentliglova. Men offentliglova § 2 annet ledd oppstiller i unntak fra første ledd.

Da kongens forskriftsrett etter offentliglova ikke kan gjelde for offentlige organer under arkivloven holder jeg meg kun til unntaket i forhold til næringsdrivende.

Men også arkivloven oppstiller unntak fra lovens hovedregel om hvilke organer som skal omfattes av loven. Disse nevnes også her for å få en så ryddig fremstilling som mulig.

3.3.1.5.1 Næringsdrivende

Offentliglova gjelder ikke for næringsdrivende, dersom rettssubjektet sett under et hovedsakelig driver næringsvirksomhet. Hvis dette er tilfellet skal hele rettssubjektet unntas fra loven, også de delene av rettssubjektet som ikke driver næringsvirksomhet. Dette begrunnes i at det vil være vanskelig å skille mellom de forskjellige delene av rettssubjektet, i tillegg til at det vil kunne være vanskelig og tidkrevende å skille dokumenter fra den delen av rettssubjektet som driver konkurranse, og den delen som ikke

gjør det. Denne regelen er ment å være en videreføring av konkurransemomentet som det skal legges vekt på etter gjeldende rett.

Videre må rettssubjektet konkurrere med private aktører. Det er ikke nok at rettssubjektet har konkurranse dersom de rettssubjektene det konkurreres mot også omfattes av loven. Det omfattes også av loven dersom rettssubjektet, gjennom subsidier eller annen form for støtte fra staten, har fordeler som konkurrentene ikke har.

3.3.1.5.2 Offentlige organer som faller utenfor arkivloven.

Arkivloven inneholder regler om offentlige organer som likevel ikke skal omfattes av arkivloven. Disse stemmer overens med reglene i offentleglova § 2 tredje ledd, med unntak av reglene for domstolene.

Arkivloven § 5 bestemmer at Stortinget, Riksrevisjonen, Stortingets ombudsmann for forvaltningen og andre organ for Stortinget faller utenfor arkivplikten. Grunnen er at dersom disse organene var bundet ville et organ underlagt den utøvende myndighet (Riksarkivaren) ha instruksjonsrett overfor den lovgivende myndighet, noe som strider mot maktfordelingsprinsippet. Denne regelen er likevel ikke til hinder for at det blir gjort avtaler mellom disse organene og Riksarkivaren om bevaring av arkivene, noe som også er blitt gjort.⁷⁹

Stortinget har et eget arkivdepot der deres arkiver oppbevares.⁸⁰

I motsetning til offentlighetsloven, forvaltningsloven og offentleglova, gjelder altså arkivloven for alle domstolenes arkiver, mens de øvrige lovene kun gjelder for den delen av domsstolsdokumentasjonen som ikke reguleres av rettspleielovene. Dette er i følge Ot.prp. nr.77 1991-1992 punkt 3.2.1 i samsvar med gjeldende praksis før arkivloven ble vedtatt, men man kan stille seg spørsmålet om hvordan dette stiller seg i forhold til

---

⁷⁹ Ot.prp. nr.77 1991-1992 s.13

⁸⁰ <http://www.stortinget.no/administrasjon/starkivet.html>(2006)

maktfordelingsprinsippet. Det finnes ingen begrunnelse for denne løsningen utover at det alltid har vært slik. Det kan likevel ikke få stor betydning, domstolene må på bakgrunn av egen virksomhet holde arkiver for å kunne dokumentere hva som har blitt gjort i sakene.

3.3.1.6 Hva av dette gjelder da for arkivloven?

I utgangspunktet må man altså følge arkivlovens forarbeider når man tolker begrepet offentlig organ. Jeg tror likevel at loven går lenger i dag på begrepet offentlig organ enn den gjorde da den ble vedtatt i 1992, på bakgrunn av at organer som i 1992 var omfattet av loven nå er omorganisert og dermed vil kunne falle utenfor begrepet offentlig organ.

Riksarkivaren kan gi råd til offentlige organer som befinner seg i gråsonen, men Riksarkivaren mener at organene må gå til Kultur- og Kirkedepartementet for å få ytterligere klarhet i saken.⁸¹ En endelig grenseoppgang vil kun finne sted dersom organbegrepet i arkivloven blir satt på spissen.

Jeg mener vi bør forstå arkivloven, offentlighetsloven og etter hvert også offentleglova i sammenheng. Det er en nær sammenheng mellom det å beholde og klargjøre dokumenter for innsyn, og det å bevare dem for ettertiden. Men selv om lovene er nært beslektet har de ulike formål, og kan derfor ikke behandles helt likt.

Jeg tror en helhetsvurdering på lik linje som offentlighetsloven nå legger opp til er den mest naturlige avgrensningen mellom arkivloven og offentlighetsloven, naturligvis med unntak av de eksplisitte forskjellene lovene legger opp til, f.eks. på rettsapparatets område.

3.3.2 Kommunal inndeling i organer

For kommunale organer kan det være vanskelig å trekke opp en grense for hva som skal regnes som ett organ. Dette skyldes at etter offentlighetsloven, forvaltningsloven og offentleglova er utgangspunktet at kommunen som helhet er et enkelt organ. Men i den nye

---

⁸¹ Breivik(2006)

offentleglova legges det opp til at det avgjørende for om en enhet skal regnes som et eget organ i denne sammenhengen, vil være om enheten har selvstendig avgjørelsesrett på et eller flere områder.⁸²

Når det legges til grunn at begrepene i arkivloven skal forstås på samme måte vil dette føre til at hele arkivet fra en kommune skal holdes samlet. Dette vil føre til store problemer, både mens arkivene er i kommunen, og når arkivene overføres til arkivverket.

Det er derfor lagt opp til en litt annen forståelse av begrepet i arkivloven § 2 bokstav g. Her åpnes det for å dele opp kommunen i flere institusjoner eller enheter på en annen måte enn det gjøres i offentliglova.

Arkivloven stiller ikke opp noen nærmere regler for når og hvordan kommunale organer kan oppdeles. Dette finner vi i arkivforskriftens § 1-1.

Arkivforskriftens § 1-1 gir kommunene rett til å bestemme hvilke institusjoner og enheter som skal regnes som egne offentlige organer. Det vil si at kommunene kan bestemme hvilke oppdelinger som skal gjøres innad i kommunen, ikke at enkelte offentlige organer ikke skal regnes som offentlige organer i denne kommunen. F.eks. kan store kommuner velge å la hver enkelt skole være en egen enhet, mens man i andre kommuner velger å la alle skolene være samme enhet. På denne måten kan man oppnå sammenheng i arkivene, og dele opp arkivene slik at de består av en passe mengde dokumenter.

Det er tre viktige elementer i denne bestemmelsen:⁸³

- Hver enkelt kommune kan selv bestemme hvordan oppdelingen innad i kommunen skal være. Denne oppdelingen bør sørge for størst mulig fleksibilitet og oversikt over de arkivene som finnes i kommunen. Dermed bør store kommuner deles opp i flere mindre enheter, mens små kommuner kan opptre som ett organ.

---

⁸² Ot.prp. nr.102 2004-2005 s.61

⁸³ Fonnes(2000) s.48

- Det kreves at kommunen selv tar stilling til om enkelte enheter skal defineres som et selvstendig organ.
- Dersom kommunen ikke definerer noen enheter i kommunen som selvstendige organer skal hele kommunens forvaltning ses på som et enkelt organ.

3.3.3 Private

3.3.3.1 Definisjon av privat arkiv

”Privat arkiv: Arkiv som ikke er offentlig arkiv”, jf. Arkivloven § 2 f.

Begrepet privat arkiv er negativt avgrenset. Privat arkiv er alle arkiver, unntatt de offentlige arkivene.

Reglene for private arkiver følger arkivlovens kapittel III, og utgangspunktet er at arkivloven ikke gjøres gjeldende overfor disse. Men privatarkiver kan bli registrert som særskilt verneverdige, og dermed få visse rettigheter og plikter etter loven. Reglene benyttes i liten grad, men arkivverket forsøker å oppfordre private arkivskapere til å bevare arkivene sine, gjennom besøk til disse, og gjennom å påta seg å bevare arkivene for ettertiden.

3.3.3.2 Hvilke private organer kommer inn under loven?

I NOU 1987:35 s.8 foreslår arbeidsgruppen at det utarbeides en landsomfattende verneplan for private arkiver. For ikke bare er for lite privatarkiv betryggende oppbevart, det er også sterk overrepresentasjon av personarkiver, og lite viktige næringsvirksomhetsarkiver og organisasjonsarkiver.

Arbeidsgruppen la opp til at en større del av privatarkivene skulle kunne bevares i medhold av arkivloven enn det den vedtatte loven åpner for. Dette er i første rekke forklart med arkivverkets budsjettensyn. Det blir også lagt vekt på at arbeidet med verneverdige arkiver

i første rekke må bygges på frivillighet, mens man i forhold til enkelte særlig verneverdige arkiver kan gi det offentlige visse begrensede rettigheter, og de private arkiveierne plikter.

De presiseres at arbeidet med verneverdige privatarkiver må ses i sammenheng med arkivlovens formålsparagraf, altså å bevare arkiver med en viss kulturell eller forskningsmessig verdi, slik at disse blir tatt vare på og blir gjort tilgjengelige for samtiden og ettertiden.

Etter arkivloven § 13 første ledd bokstav a skal Riksarkivaren holde oversikt over *verneverdige* privatarkiver. Dette vil være å holde oversikt over organisasjoner, næringsvirksomheter og personer som i en vid betydning har hatt innflytelse på det norske samfunnet. At et arkiv kommer på en slik oversikt fører ikke til plikter eller rettigheter for arkiveieren, men vil kunne være retningsgivende for arkivverket og andre arkivinstitusjoner med tanke på å bevare slike arkiver.⁸⁴

Arkivloven § 13 andre ledd innfører begrepet ”*særskilt* verneverdige privatarkiver”. (Min utheving) Når et arkiv blir ført opp på listen over slike, vil eieren av arkivet få rettigheter og bli påført plikter, se kapittel 3.6.2.

Et slikt vedtak må anses som et enkeltvedtak, og forvaltningslovens regler kommer til anvendelse.

Regelen er ment å brukes svært sjelden,⁸⁵ og kun overfor arkiver som må karakteriseres som forskningsmessig uerstattelige eller som nasjonale kulturskatter. Det er viktig å presisere at regelen ikke skal kunne benyttes for å begrense opphavpersonens eksklusive råderett over egne upubliserte åndsverk eller slike utkast.

---

⁸⁴ Ot.prp. nr.77 1991-1992 s.11

⁸⁵ Ot.prp. nr.77 1991-1992 s.11

Eksempler på arkiver som kunne tenkes å komme inn under denne kategorien er enkelt dokumenter i privat eie fra middelalderen, næringsarkiver fra 1700-tallet, og internasjonalt anerkjente forskere og kulturpersoner helt opp til nåtiden.

3.4 Andre arkivregler

Det er meget vanlig at både privatpersoner og virksomheter driver med en eller annen form for arkiv for å kunne dokumentere tidligere hendelser. Dette er frivillig.

Men det finnes også lovregler utenfor arkivloven som pålegger organer å bevare dokumenter. Jeg nøyer meg med noen eksempler.

Bokføringsloven § 13 pålegger regnskapspliktige å bevare regnskapsmateriale i 10 år etter regnskapsårets slutt.

Det kreves også at materialet skal oppbevares på en måte som sikrer det mot ødeleggelse og tyveri.

Lov om aksjeselskaper av 13. juni 1997 nr.44 (aksjeloven) § 5-16 krever at protokollen fra generalforsamlingen skal holdes tilgjengelig for aksjeeierne hos selskapet. I tillegg skal den oppbevares på betryggende måte. Det er ikke oppgitt noen lengde på oppbevaringsplikten, men den antas å gjelde til selskapet opphører.⁸⁶

Som nevnt tidligere skal domstolenes arkiver følge arkivloven. Voldgiftsdomstolene faller i utgangspunktet utenfor loven, men Lov om voldgift av 14. mai 2004 nr.25 (voldgiftsloven) § 36 bestemmer at selve dommen skal sendes til tingretten, for oppbevaring i dennes arkiv. På denne måten vil dokumentasjon på dommen kunne bevares, på lik linje med dommer ved de ordinære domstolene.

---

⁸⁶ Bråthen(2005) s.2736

3.5 Hvor gjelder arkivloven?

Arkivloven omfatter i utgangspunktet kun Norge. Men arkivlovens § 3 gir kongen hjemmel til å la loven også omfatte Svalbard, Jan Mayen og de norske biland i Antarktis, i tillegg til den norske delen av kontinentalsokkelen.

NOU 1987:35 s.39 la opp til at arkivloven skulle få anvendelse på Svalbard, men forslaget inneholdt ikke fullmaktshjemmel til å omfatte de andre områdene.

Ved kgl.res. av 9. mars 2001 nr. 192 ble det vedtatt med hjemmel i arkivloven § 3 at loven også skulle gjelde for Svalbard, Jan Mayen og de norske biland i Antarktis, men ikke for kontinentalsokkelen.

3.6 Hva skal arkiveres?

3.6.1 For offentlige

Det er ikke alle dokumenter som skal arkiveres i et arkiv. Arkivloven § 1 legger opp til at kun det som har verdi for fremtiden skal bevares. Det kan være vanskelig å avgjøre hvilke dokumenter som har slik verdi, men det er i arkivforskriften laget en oversikt over de vanligste kategoriene av dokumenter, og bestemmelser om disse skal bevares eller ei.

3.6.1.1 Hva er arkivmateriale?

Arkivforskriften har noen videre begrensninger for hva som skal regnes som arkivmateriale etter arkivloven enn det som kommer frem av arkivloven § 2. Det som faller inn under arkivloven § 2, men som verken har vært del av organets saksbehandling eller har verdi som dokumentasjon skal skilles ut fra arkivet ved arkivbegrensning, og skal derfor ikke regnes som arkivmateriale.⁸⁷

Hva som skal arkivbegrenses og bevares oppregnes hhv. i arkivforskriften §§ 3-19 og 3-20, mens arkivforskriften § 3-21 hjemler kassasjon etter bestemte regler. Her har Riksarkivaren instruksjonsmyndighet.

---

⁸⁷ Arkivforskriften § 3-18

Det er den snevre forståelsen av arkivmateriale etter arkivforskriften jeg vil bruke videre i denne fremstillingen. Jeg vil i det følgende se nærmere på hvilke grenser inndelingen trekker opp.

Arkivforskriften § 3-19 bestemmer at enkelte dokumenter skal skilles ut fra arkivet ved *arkivbegrensning*. Eksempler på ting som skal arkivbegrenses er rundskriv, allment tilgjengelig materiale, kladder og materiale som ikke er gjenstand for saksbehandling eller har verdi som dokumentasjon.

De detaljerte reglene finnes i nøyaktig samme form i forskrift av 01.12.1999 nr.1566 (Riksarkivarens arkivbestemmelser) kapittel III.

I arkivforskriften § 3-20 er det gitt *bevaringspåbud* for enkelte dokumenter. Dette gjelder f.eks. arkivmateriale eldre enn 1950, møtebøker, årsmeldinger, kart og tegninger.

Riksarkivaren har fullmakt til å bestemme andre løsninger.

Riksarkivarens arkivbestemmelser kapittel III, inneholder stort sett identiske regler.

Datatilsynet kan bestemme at personregistre eller deler av disse skal slettes etter arkivloven § 9. Disse reglene går foran arkivlovens regler om bevaring. Se kapittel 6.3.1

For de dokumentene som verken kommer under reglene om arkivbegrensning eller arkivbevaring skal det lages egne bestemmelser om *kassasjon*, jf. arkivforskriften § 3-21. Disse skal bestemme hva som skal kasseres, og eventuelt hvor lenge materialet skal bevares før det kasseres.

Det er Riksarkivaren som utarbeider de generelle kassasjonsreglene, både for statlige og kommunale organer, men statlige organer skal lage regler for egne fagsaker. Disse skal

riktignok godkjennes av Riksarkivaren før de settes i verk, slik at han i alle tilfeller har kontroll med kassasjonsreglene som benyttes.

Kassasjonsreglene er generelt noe som er vanskelig å få oversikt over, og det brukes mye tid, både i arkivverket og i det enkelte organ på å få oversikt over reglene.

3.6.2 For private

Utgangspunktet er at private arkiver som er registrert som verneverdige eller særskilt verneverdige ikke må følge arkivreglene som gjelder for offentlige arkiver. Dermed må Riksarkivaren nøye seg med å anbefale at arkivlovens regler blir fulgt mens arkivet fortsatt er hos det private organet.

3.6.2.1 Private arkiver som må følge arkivloven

Arkivloven § 19 gir Riksarkivaren hjemmel til å fastsette at et privat rettssubjekt helt eller delvis skal følge reglene som gjelder for offentlige arkiver. Et vilkår for at dette skal kunne pålegges rettssubjektet er at det mottar faste offentlige tilskudd som er viktige for virksomheten, eller at organet er tillagt offentlige oppgaver i form av fullmakt til å treffe enkeltvedtak eller utforme forskrift.

Bestemmelsen gir Riksarkivaren rett til å bestemme at bare visse deler av arkivet skal følge offentlige arkivrettslige regler, eller at arkivet bare skal følge enkelte av reglene.

Regelen er kun forsøkt benyttet en gang, med lite hell. Se kapittel 3.3.1.1.1.

3.7 Arkivsystem

For at man i ettertid skal kunne finne frem i arkivene må de ordnes etter et system.

Klassifikasjonssystemene som benyttes til å ordne arkiver kalles for arkivnøkler.

Arkivnøkkelen skal fungere som et slags register for alle arkivsakerne organet har i sitt arkiv. Dermed blir det lettere å finne frem til de sakene man ønsker å finne i arkivet. Det er viktig at ordningen etter arkivnøkkelen blir fulgt nøye helt fra begynnelsen av arkiveringen. Det er ikke bare for å lette arkivverkets arbeid ved avlevering av arkivsakerne fra det arkivskapende organet at systemet er viktig, også mens arkivet er hos organet vil det dra nytte av et arkiv med orden. Det vil lette arbeidet med å finne gamle saker som kan ha betydning i saksbehandlingen.

Arkivnøkkelen skal dekke alle saksområdene organet arbeider med. Det er noen standarder som bør følges, bl.a. bør egenforvaltning og fagsaker ikke blandes. På denne måten blir det lettere å skille mellom saksdokumenter og egenforvaltning der organet f.eks. driver økonomiforvaltning som fagsaker.

Innen fagsakerne kan ordningsmetodene være forskjellige etter hva organet ser som mest tjenelig. Sakene kan ordnes kronologisk etter dato og journalnummer, eller alfabetisk dersom det er klientmapper. Det bør dannes register for arkivet, slik at man kan undersøke hvilke arkivsaker som finnes i arkivet.

En arkivserie er en samling like arkivsaker, som benyttes for å få oversikt over hva arkivet inneholder. En arkivserie kan f.eks. være regnskap, saksdokumenter, møtebøker o.l. Innenfor en arkivserie vil en kunne ha arkivnøkkel for å få oversikt over hva arkivserien inneholder, f.eks. i arkivserien: Saksdokumenter.

4 Arkivet blir eldre

4.1 Forholdet mellom aktivt arkiv og bortsetningsarkiv

Arkivforskriften kapittel III B legger opp til periodisering av organenes arkiv. Dette gjøres for å unngå at saker som ikke lenger er nødvendige i saksbehandlingen skal ta plass i det aktive arkivet, og at de enkelte sakene ikke skal bli for omfattende. Hver periode bør være minst 4-5 år.⁸⁸

Periodiseringen fører til to typer arkiv hos organet. Disse kalles aktivt arkiv og bortsetningsarkiv.⁸⁹

I tillegg vil organer kunne besitte avsluttede arkiver, se kapittel 5.1.2.

Aktivt arkiv er det dokumentmaterialet som til en hver tid benyttes av organet. Dette omfatter alle saksdokumentene, møtebøker, journal osv.

Det aktive arkivet skal være plassert på en måte som gjør det lett tilgjengelig for organets ansatte, slik at de fort kan finne frem aktuelle saker i forhold til deres saksbehandling.

De dokumentene som ikke lenger benyttes i organets saksbehandling kalles *bortsetningsarkiv*. Dette er saksarkiver som ikke lenger er i en journalperiode som benyttes av organet, og andre arkivsaker som ikke lenger benyttes av organet.

Bortsetningsarkivet vil ofte befinne seg i en kjeller eller et lager, og det kreves ikke at arkivet er lett tilgjengelig. Men det er ikke uvanlig at gamle saker kan få betydning for

---

⁸⁸ Arkivforskriften § 3-12

⁸⁹ Fonnes(2000) s.29

behandlingen av nye saker, og det er derfor lurt å ha god oversikt over hva som befinner seg i bortsetningsarkivet, og hvordan man finner dem frem.

4.2 Hvordan skal arkivene oppbevares?

Arkivene skal oppbevares forskjellig etter hvilket stadium de er på i deres livssyklus. Da det som regel er lite å utsette på hvordan arkivdepotene oppbevarer sitt arkiv vil jeg konsentrere meg om hvordan arkivene skal oppbevares mens de fortsatt er hos arkivskaper. Det er da to måter arkivene skal oppbevares på, avhengig av hvilken type arkiv det gjelder.

I utgangspunktet kalles alle rom der arkiv oppbevares over lengre tid for arkivlokale.⁹⁰ Dette gjelder uavhengig av om arkivlokalet er et vanlig kontor eller spesialrom for arkiv.

4.2.1 Oppbevaring av aktivt arkiv

Aktivt arkiv kan oppbevares i alle typer arkivlokale. Dette er den mest naturlige løsningen da aktivt arkiv benyttes i den daglige saksbehandlingen, og bør være lett tilgjengelig. Det er dog ikke noe i veien for at man kan bruke spesialrom dersom dette er ønskelig og praktisk mulig.

Det stilles likevel krav til arkivlokalet. Reglene er ment å beskytte arkivet mot skader ved oversvømmelse, brann, tyveri og andre miljøfaktorer.⁹¹

4.2.2 Oppbevaring av bortsetningsarkiv og avsluttet arkiv

Bortsetningsarkiv skal ”så langt råd er” oppbevares i spesialrom for arkiv, mens avsluttet arkiv uten unntak skal oppbevares i slike rom.⁹² Spesialrommene skal beskytte arkivet fra

---

⁹⁰ Arkivforskriften § 4-1

⁹¹ Arkivforskriften §§ 4-3 til 4-9

⁹² Arkivforskriften § 4-2

det samme som arkivlokaler forøvrig, men har strengere vilkår i forhold til vern mot brann, tyveri, oversvømmelse m.v.

Grunnen til at disse arkivtypene skal oppbevares annerledes enn aktivt arkiv er i første rekke fordi de ikke har daglig tilsyn, og dermed kan skader oppstå uten at ansvarlige legger merke til det. Det er også få ulemper med å plassere bortsetingsarkiv og avsluttet arkiv mindre sentralt, da disse sjelden eller aldri blir brukt i saksbehandlingen.

4.3 Organet endrer struktur

Det er ikke uvanlig at et organ skifter status, særlig at offentlige organer blir private, eller at organer skifter mellom å være kommunale og statlige.

Arkivretten har tatt høyde for at dette kan skje, og regelverket på dette område må sies å være ganske klart.

Det klare utgangspunktet for arkivenes status gjennomgås i kapittel 4.3.1, mens Riksarkivarens mulighet til å endre reglene for organets tidligere og fremtidige arkiv gjennomgås i kapittel 4.3.2.

4.3.1 Overgang mellom offentlig og privat arkiv

Dersom et organ endrer status mellom privat og offentlig vil de tidligere arkivene i utgangspunktet ikke følge denne endringen. Dette følger av hvilken status arkivene hadde da de oppstod. Likevel kan det være situasjoner der arkivene vil få samme status som organet.

Reglene om offentlighet for dokumentene vil kunne bli berørt av denne endringen, slik at private organer må følge reglene om offentlighet.⁹³ Det vil føre for langt å gjennomgå dette videre.

---

⁹³ Offentlighetsloven § 2

4.3.1.1 Fra offentlig til privat⁹⁴

Et arkiv kan i utgangspunktet ikke tilegnes av private institusjoner⁹⁵, se kapittel 5.2.3.1. Dermed skal arkivene til et offentlig organ som blir privatisert i utgangspunktet avleveres til riktig arkivdepot.⁹⁶

Men dersom arkivene kan være nødvendige for det nye organet kan det private organet beholde arkivene, med samtykke fra Riksarkivaren.⁹⁷ Dette er ikke uvanlig. Det er da viktig for det private organet å huske at arkivene de overtar fortsatt vil være offentlige arkiver, og følge arkivloven regler for disse.

4.3.1.2 Fra privat til offentlig⁹⁸

Dersom et privat arkiv overtas av et offentlig organ medfører ikke det at arkivet umiddelbart blir offentlig. Arkivets opphav er avgjørende for hvordan det skal kategoriseres i fremtiden.

Det finnes likevel unntak:

1. Dersom det private arkivet blir benyttet i det offentlige organets virksomhetsutøvelse vil det benyttede arkivmaterialet falle inn under reglene for offentlige arkiver.
2. Dersom en saksbehandler i et offentlig organ benytter private dokumenter i den offentlige virksomhetsutøvelsen vil begge deler kunne omfattes av reglene for offentlig arkiv. Dette kan begrunnes i at det ville være vanskelig å få sammenhengen i virksomhetsutøvelsen dersom de private bakgrunnsdokumentene ikke ligger sammen med de offentlige dokumentene.

---

⁹⁴ Fonnes(2000) s.80

⁹⁵ Arkivloven § 21

⁹⁶ Arkivforskriften § 5-3

⁹⁷ Arkivloven § 21

⁹⁸ Fonnes(2000) s.54

4.3.2 Riksarkivaren bestemmer at arkivet skifter status

Dersom Riksarkivaren mener at følgen av statusskifte for organet er hemmende for arkivet, kan Riksarkivaren med hjemmel i arkivloven § 20 bestemme at arkivet skal følge andre regler enn organets tilknytning skulle medføre.

Forarbeidene presiserer at denne regelen er ment å brukes med forsiktighet, men påpeker at hjemmelen kan være viktig.⁹⁹

4.3.2.1 Fra offentlig til privat

Dersom organet skifter fra offentlig til privat organ vil det etter hovedregelen bli pålagt mindre arkivplikter. I disse situasjonene kan Riksarkivaren pålegge organet å opprettholde pliktene organet hadde da det var offentlig.

4.3.2.2 Fra privat til offentlig

Reglene vil ikke komme til anvendelse dersom organet er kommet inn under ”strengere” regelsett, f.eks. dersom et tidligere privat organ blir å anse som offentlig, og dermed omfattes av arkivlovens kapittel II. Altså kan ikke denne regelen brukes til å lempe arkivplikten for offentlige organer, selv om de tidligere har vært å anse som private organer.

4.3.2.3 Fra statlig til kommunal, og omvendt

Skifte mellom statlig og kommunalt organ får ingen betydning for hvilke arkivregler som kommer til anvendelse. Her vil det kun være hvem som har ansvaret for oppbevaring og tilgjengeliggjøring av arkivene som vil kunne endres.

Riksarkivaren avgjør hvem arkivene skal avleveres til ved usikkerhet om dette.¹⁰⁰

Eksempler på slike arkiver er helserådsarkiver og sykehusarkiver.

---

⁹⁹ Ot.prp. nr. 77 1991-1992 s.22

¹⁰⁰ Breivik(2006)

4.4 Private arkiver

I utgangspunktet er private arkiver ikke pliktige til å følge arkivloven. Men som jeg var inne på i kapittel 3.3.3 vil verneverdige og særskilt verneverdige arkiver omfattes av arkivlovens kapittel III.

Det er ikke uvanlig at private arkiver blir verneverdige først en stund etter at arkivene oppstår. Dette har sin forklaring i at man sjelden vet at en privat person, virksomhet eller organisasjon vil få stor kulturell eller forskningsmessig betydning før denne har vært betydningsfull i samfunnet i en periode.

4.4.1 Verneverdige arkiver

Verneverdige arkiver vil ikke få rettigheter og plikter. Disse skal kun registreres slik at Riksarkivaren har oversikt over hvilke arkiver som finnes.

Videre skal Riksarkivaren føre et register over hvilke privatarkiver som blir tatt vare på av offentlige og private oppbevaringsinstitusjoner.¹⁰¹ Det kan dreie seg om museer, biblioteker, private arkivinstitusjoner o.l. En slik oversikt vil kunne være nyttig for forskere og forskningsmiljøer for å få oversikt over hvilke arkiver som befinner seg hvor.

4.4.2 Særskilt verneverdige arkiver

Å bli oppført på listen over særskilt verneverdige arkiver får betydning for arkivskapers råderett over arkivet.

Et slikt vedtak må anses som et enkeltvedtak, og forvaltningslovens regler kommer til anvendelse.

---

¹⁰¹ Arkivloven § 13 første ledd bokstav b

4.4.2.1 Opplysningsplikt

Arkivloven § 15 pålegger eier av et særskilt verneverdig arkiv visse opplysningsplikter. Dette er nødvendig for at Riksarkivaren skal kunne ha oversikt over hvor arkivet befinner seg, og om det skal iverksettes tiltak etter arkivloven § 17, se kapittel 4.4.2.2.

Opplysningsplikten gir eieren plikt til å underrette Riksarkivaren i tre situasjoner:

- Når arkivet skifter eier. Dette kan skje ved overdragelse eller arv, eller ved forandring i eierstrukturen i en næringsvirksomhet. Dette er viktig for at Riksarkivaren skal vite hvem som har rettighetene og pliktene etter loven, og hvem eventuelle tiltak skal rettes mot.
- Når arkivet, helt eller delvis er planlagt utført fra landet. Det vil i slike situasjoner være viktig for Riksarkivaren å ha mulighet til å kopiere hele eller deler av arkivet, eller på annen måte avtale med eier hvordan situasjonen skal håndteres.
- Dersom arkivet står i fare for å gå tapt. Dette vil gjelde alle former for force majeure, og også tyveri o.l.

Eieren skal gi opplysninger til Riksarkivaren *når* noe av dette skjer. Det vil si at beskjed må komme innen rimelig tid, slik at Riksarkivaren har mulighet til å avtale tiltak med arkivets eier. Men i de typiske force majeure-tilfellene vil dette naturligvis kunne være umulig, da må opplysningene komme så fort som mulig etter at skaden har inntruffet, slik at skaden kan begrenses.¹⁰²

4.4.2.2 Kopiering

Arkivloven § 17 første ledd gir Riksarkivaren hjemmel til å kopiere arkiv dersom det er klassifisert som særskilt verneverdig. I tillegg må arkivet enten skulle føres ut av landet,

---

¹⁰² Ot.prp. nr.77 1991-1992 s.20

eller stå i fare for å gå tapt. Slik fare defineres i forarbeidene som dårlig oppbevaring, ukvalifisert eller tankeløs håndtering, planlagt kassasjon o.l.¹⁰³

I denne situasjonen kan det oppstå konflikter mellom åndsverkloven og arkivloven, dersom arkivet inneholder åndsverk. Dette vil jeg komme tilbake til i kapittel 5.5.

4.4.2.3 Begrenset råderett

Uten Riksarkivarens samtykke kan ikke et arkiv som er registrert som særskilt verneverdig deles opp, føres ut av landet, skades eller ødelegges. Dette gjelder både arkivet som helhet og enkeltdokumenter som inngår i arkivet.¹⁰⁴

Det er klart at kassasjon i henhold til kassasjonsreglene vil kunne utføres, men Riksarkivaren må gjennomgå regler for det konkrete tilfellet.¹⁰⁵ Dette fører til at Riksarkivaren må ha plikt til å rettlede eiere av særskilt verneverdige privatarkiver i forhold til hvordan kassasjonsreglene i og i medhold av arkivloven skal forstås.

4.4.3 Retningslinjer for arbeidet med privatarkiver

Det er Riksarkivarens oppgave å gi retningslinjer for arbeidet med privatarkiver i arkivverket. Det vil stort sett dreie seg om retningslinjer angående ordning, registrering, kassering, oppbevaring og tilgjengelighet for arkivene. Og det skal kun gis generelle retningslinjer, ikke detaljerte instruksjoner.¹⁰⁶

Etter arkivloven § 14 bokstav a kan han fastsette at retningslinjene også skal gjelde for andre offentlige organer som arbeider med å ta vare på privatarkiver. Dette kan f.eks. være offentlige museer, biblioteker e.l.

---

¹⁰³ Ot.prp. nr.77 1991-1992 punkt s.21

¹⁰⁴ Arkivloven § 18

¹⁰⁵ Ot.prp. nr.77 1991-1992 punkt s.21

¹⁰⁶ Ot.prp. nr.77 1991-1992 punkt s.20

Samme mulighet har Riksarkivaren i forhold til private institusjoner som arbeider med å bevare privatarkiver, forutsatt at de mottar offentlige tilskudd til dette arbeidet.¹⁰⁷

Formålet med reglene er å gi Riksarkivaren mulighet til å samordne arbeidet med privatarkiver, både i offentlige og private organer. Dermed vil man kunne utnytte bedre de ressursene som er til rådighet.

Riksarkivaren har fastsatt slike retningslinjer med virkning fra 10. april 2002.

Retningslinjenes punkt 1.1 sier at "[f]ormålet med retningslinjene er å sikre at arbeidet med bevaring av privatarkiver utføres planmessig og systematisk og at depotinstitusjoner følger allment godtatte arkivfaglige prinsipper og rutiner."

---

¹⁰⁷ Arkivloven § 14 bokstav b

5 Arkivet flytter hjemmefra

5.1 Når skal arkivet avleveres?

5.1.1 Eldre arkiver

Vanligvis er ikke arkivene lenger i bruk etter om lag 25-30 år, og derfor er dette tidspunktet arkivmaterialet avleveres.¹⁰⁸ Denne typen arkiv kalles eldre arkiv. Dersom arkivene likevel er i bruk etter dette, vil en normalt la organet få beholde hele eller deler av arkivet hos seg.

Da man gjerne har arkivserier som går over en tidsperiode på minst 5 år, er tidsfristen gitt flytende, slik at man kan få et samarbeid mellom arkivdepotet og det avleverende organ om når avlevering er mest hensiktsmessig. Det heter også i arkivloven § 10 andre ledd at Riksarkivaren kan bestemme lengre frister av administrative hensyn, og kortere frister av bevaringshensyn, dersom det skulle bli nødvendig.

5.1.2 Avsluttede arkiver

Dersom et organ legges ned, eller omorganiseres skal arkivet avsluttes. Da regnes arkivet som et avsluttet arkiv. De avsluttede arkivene skal straks avleveres til arkivdepotet, uavhengig av arkivets alder. Men dersom et organ viderefører arbeidet til det nedlagte organ, kan arkivene overtas av dette organet, i den grad det er nødvendig for det nye organets saksbehandling.

5.1.3 Andre avleveringsgrunner

Selv om det ikke finnes rettslig begrunnelse, hender det at arkivverket tar imot arkiver fordi arkivskaper har problemer med å finne plass til arkivet. Dette må avtales spesielt mellom

---

¹⁰⁸ Arkivforskriften § 5-2

arkivverket og arkivskaperen, og er ikke ment å være en måte for arkivskapere å unngå å skaffe tilstrekkelig plass til arkivene. Men arkivverkets ønske om å bevare arkivene på en betryggende måte vil kunne føre til en slik ordning.

På samme måte kan arkivet avleveres før hovedregelen dersom arkivet blir oppbevart et sted som er direkte skadelig for arkivet. Det kan være som følge av fare for vannskade, brann e.l. Se kapittel 5.2.2.1

5.2 Hvem skal overta arkivet?

Arkivloven § 10 regulerer organenes avlevering av arkivene. Utgangspunktet er at arkivtilfang fra statlige organer skal overlates til arkivverket etter hvert som det produseres, mens kommunale arkiver bevares av kommunen selv.

I tillegg til lovregelen er det et eget kapittel i arkivforskriften som omhandler avlevering, kapittel V.

5.2.1 Statlige organer

Statlige arkiv skal leveres til arkivverket.¹⁰⁹ Den nærmere reguleringen følger av arkivforskriften § 5-1, som sier at eldre arkiver og avsluttede arkiver skal avleveres til arkivverket som er depot for statlige organer.

Det er Riksarkivaren som overtar råderetten over arkivene til statlige organer når disse avleverer arkivene til arkivverket. Dette gjelder uavhengig av om arkivene avleveres til Riksarkivet eller et av statsarkivene.¹¹⁰ Dette fører til at det er Riksarkivaren som bestemmer spørsmål som omhandler arkivene, f.eks. hvem som har innsynsrett. Det kan

---

¹⁰⁹ Arkivloven § 10 første ledd

¹¹⁰ Arkivloven § 10 fjerde ledd

være naturlig for Riksarkivaren å rådføre seg med det arkivskapende organet når slike spørsmål oppstår.¹¹¹

Fordelingen av arkivmateriale mellom Riksarkivet og statsarkivene bestemmes av arkivforskriftens § 5-7. De sentrale statlige organene leverer arkivmaterialet til Riksarkivet, og alt materiale fra forsvaret etter 1.januar 1940 leveres til Riksarkivet.

De regionale og lokale statlige organene leverer arkivmateriale til det statsarkiv som har ansvar for området der organet holder til. I utgangspunktet følges den geografiske plasseringen, men i nyere tid er det blitt mer vanlig med organer som omfatter flere statsarkivdistrikter, og mer sentralisering i arkivfunksjonene. Dermed er det sannsynlig at Riksarkivaren i fremtiden må benytte fullmakten i arkivforskriften § 5-7 til å fastsette hvor avleveringen skal skje.¹¹²

Videre kreves det at arkivene leveres i ordnet stand,¹¹³ og at organene som leverer arkivmateriale i god tid gir opplysninger til arkivverket om avleveringsplanene, slik at arkivverket kan bistå i organisering og planlegging.¹¹⁴

Dersom arkiver som er levert til arkivverket likevel er nødvendige i saksbehandlingen hos organet, skal disse lånes tilbake fra arkivverket. Det kreves da at det skal bevares på samme måte som hos arkivverket.¹¹⁵ Hvis dette ikke kan oppnås, kan materialet kopieres, eller saksbehandleren kan komme til arkivinstitusjonen og få arkivmaterialet stilt til disposisjon her.

---

¹¹¹ Ot.prp. nr.77 1991-1992 s.17

¹¹² Breivik(2006)

¹¹³ Arkivforskriften § 5-8

¹¹⁴ Arkivforskriften § 5-9

¹¹⁵ Arkivforskriften § 5-10

5.2.2 Kommunale organer

Utgangspunktet for kommunale organer er at de skal levere sitt arkivmateriale til et kommunalt arkivdepot.¹¹⁶ Da loven ble til så man for seg at hver enkelt kommune selv ville kunne bevare arkivet på en forskriftsmessig måte, og kunne fremlegge dette for interesserte når disse meldte seg.

Kommunale arkivdepoter blir nå i store grad overlatt til andre organer. Mens man tidligere oppbevarte arkivene i kommunehuset er det blitt vanlig å overlate denne oppgaven til et interkommunalt selskap, IKA (InterKommunalt Arkiv), med hjemmel i arkivforskriften § 5-1 fjerde ledd.

Da det kreves at arkivene skal oppbevares etter bestemte strenge regler¹¹⁷, er det vanskelig for den enkelte kommune å opprette slike godkjente lokaler, og å kunne betjene publikum som ønsker å se disse arkivene. Derfor har mange kommuner ansett det for å være en bedre løsning med IKAer som tar seg av disse oppgavene. Disse fungerer som et slags statsarkiv for en gruppe kommuner, innenfor ett eller flere fylker. Se kapittel 2.5.1.3.

Dette er en prosess som vil pågå i tiden fremover, og det er grunn til å håpe at man i fremtiden vil få IKAer som dekker alle norske kommuner og fylkeskommuner.

5.2.2.1 Spesialregel for kommunale arkiver

Riksarkivaren kan i særlige tilfeller kreve at kommunalt arkiv avleveres til arkivverket. Dette gjelder i situasjoner der det er nødvendig for å utføre viktige forskningsmessige eller kulturelle oppgaver av nasjonal interesse, og kommunen selv ikke kan gjøre materialet tilgjengelig eller yte de brukertjenestene som er nødvendig. Denne regelen må også kunne benyttes dersom arkivet blir behandlet på en måte som er skadelig for arkivet.¹¹⁸

---

¹¹⁶ Arkivforskriften § 5-11

¹¹⁷ Arkivforskriften § 5-1 tredje ledd

¹¹⁸ F.eks. å oppbevare arkivet i en fuktig kjeller e.l.

Flere kommuner protesterte heftig mot denne regelen under høringsrunden, og foreslo at arkivverket heller skulle ha mulighet til å deponere arkivene til man kunne rette opp feilene hos kommunen. De mente at en slik regel kunne utarme de interessante delene av kommunearkivene, og føre til at kommunene ville bruke mindre ressurser på å bevare arkivene. Dette ble ikke hørt av departementet, men det ble presisert at regelen var tenkt brukt ”svært sjelden”.¹¹⁹

Jeg mener kommunene har et klart poeng her. En avlevering av arkivene overdrar eiendomsretten til disse, noe som strengt tatt ikke er nødvendig for å oppnå at arkivene blir bevart. En mulighet for tilbakelevering av arkivene vil stimulere kommunene til økt prioritering av arkivretten, noe som også er til fordel for arkivverket.

Regelen er ennå ikke benyttet.¹²⁰

5.2.3 Andre institusjoner som tar imot arkiver

5.2.3.1 Offentlige arkiver utenfor arkivverket

Arkivlovens § 10 andre ledd gir mulighet til å overlate statlige arkiver til institusjoner utenfor arkivverket, eller fortsatt oppbevares av organet selv, dersom Riksarkivaren samtykker til dette.

Det er svært sjelden offentlige arkiver ikke avleveres til offentlige organer. Dersom organer utenfor arkivverket overtar offentlige arkiver må disse følge reglene som gjelder oppbevaring og tilgjengeliggjøring av arkivene.

Dersom et offentlig organ blir privatisert vil det avsluttede arkivet kunne bli værende hos det etterfølgende private organet. Hvilke regler som da gjelder for arkivet er gjennomgått i kapittel 4.3.1.

---

¹¹⁹ Ot.prp. nr.77 1991-1992 s.17

¹²⁰ Breivik(2006)

Det er ikke uvanlig at privatiserte offentlige organer kvitter seg med avsluttede arkiver. Det er gjerne private arkivinstitusjoner som ønsker å overta arkivene, gjerne hvis institusjonen har særlig interesse i organets historie e.l.

Selv om begge parter gjør dette i beste mening forbyr arkivloven § 21 noen å tilegne seg arkiver uten Riksarkivarens samtykke, uavhengig av om det ytes vederlag eller ikke.

Formålet med regelen er at ingen skal kunne hevde at de mottok arkivmaterialet i god tro, samtidig som det ikke skal omfatte nødvendig overføring av arkivmateriale i sammenheng med omorganisering e.l.¹²¹

5.2.3.2 Private arkiver utenfor arkivverket

Det er ikke uvanlig at private arkiver bevares av private institusjoner. Dette er også ønskelig da arkivverket har begrenset plass til privatarkiver i sine depoter.

Det er viktig at private institusjoner som oppbevarer private arkiver følger retningslinjene for arbeid med privatarkiver, se kapittel 4.4.3. På denne måten sikrer man at arkivene behandles på riktig måte, slik at man kan få mest mulig utbytte av dem, både i samtiden og ettertiden.

5.3 Hvem skal betale?

5.3.1 Utgifter ved selve avleveringen

Når arkivet avleveres til depotet skal det avleverende organ dekke utgiftene.¹²² Dette vil i første rekke være transportutgifter, men det kan også tenkes at personer må leies inn for å holde organet gående mens avleveringen pågår, e.l.

---

¹²¹ Ot.prp. nr.77 1991-1992 s.22

¹²² Arkivloven § 10 femte ledd

5.3.2 Utgifter som følge av avleveringen

Dersom det avleverte arkivet ikke er i overensstemmelse med reglene for behandlingen av arkiv, kan Riksarkivaren kreve refusjon for utgiftene arkivverket blir påført i arbeidet med å ordne opp i arkivet.¹²³ Regelen har til hensikt å forebygge slurv og likegyldighet i organene.

Forarbeidene¹²⁴ viser til at det ofte ved avlevering fremkommer at arkivene ikke er tilstrekkelig ordnet. Da det ikke er noen god løsning at arkivene tilbakesendes til arkivskaperen, må arkivverket ha hjemmel til å få refundert utgiftene. Departementet ønsker at regelen skal få preventiv virkning, og at regelen derfor sjelden blir tatt i bruk.

Regler for hvordan arkivet skal se ut ved avlevering følger av arkivforskriften § 5-4. Her sies det at arkivet skal ha en indre sammenheng, hvert enkelt arkivstykke (arkivboks, protokoll, elektronisk lagringsmedium osv) skal ha etikett som identifiserer dette, arkivbegrensning og kassasjon skal være foretatt etter arkivforskriften §§ 3-18 til 3-21, arkivet skal leveres med en liste over innhold, og eventuelle arkivnøkler skal legges ved.

I de tilfellene der arkivet avleveres mens det fortsatt er i bruk har arkivverket krav på refusjon av merutgifter til å finne frem arkivsakene for organet.¹²⁵ Men det gjelder ikke dersom det rent unntaksvis blir aktuelt å hente frem arkivmateriale for det avleverende organ.¹²⁶

Forarbeidene¹²⁷ gjør det klart at refusjonen kun omhandler fremtidig avlevert materiale, slik at arkivverket ikke kan kreve refusjon for materialet som allerede var levert når loven trådte i kraft.

---

¹²³ Arkivloven § 11

¹²⁴ Ot.prp. nr.77 1991-1992 s.18

¹²⁵ Arkivloven § 11 annet ledd

¹²⁶ Ot.prp. nr.77 1991-1992 s.18

¹²⁷ Arkivloven § 11 annet ledd

5.3.2.1 Utgifter til rettsdokumentasjon

Rettsdokumentasjonen, og da i første rekke tinglysningssakene, er et eksempel på arkiver som ikke blir avsluttet på samme måte som øvrig arkiv. På grunn av tinglysningssakene rettslige betydning er det fortsatt mye benyttet, selv om enkelte dokumenter skriver seg fra det 17. århundre.

NOU 1987:35 s.25 diskuteres dette problemet. Mange årsverk (opp mot 1/3 av alle årsverk i statsarkivene) går med til å behandle tinglysningssakene. Det blir her lansert et forslag om at tinglysningssakene skal digitaliseres for at man skal få ned tidsbruken på dette materialet i arkivverket.

Materialet er mikrofilmet, og det arbeides med skanning, slik at det kan publiseres på digitalarkivet¹²⁸. Her er allerede folketellinger, kirkebøker og enkelte andre dokumenter publisert, noe som til en viss grad har hjulpet på arbeidsmengden.

5.4 Hvem eier arkivet?

5.4.1 Offentlige arkiver

Når offentlige organer avleverer arkiv til arkivverket overtar Riksarkivaren råderetten over arkivene. Det kommer ikke klart frem i loven om arkivene fortsatt er arkivskapers eiendom, eller om også eiendomsretten går over til arkivverket.

Ved analogisk tolkning av reglene i arkivloven § 16, se kapittel 5.4.2, må avlevering bety at eiendomsretten går over til arkivverket.

Men dette har mindre betydning på offentlige arkivers område, arkivene vil uansett være i offentlig eie.

---

¹²⁸ [http://www.digitalarkivet.no\(2006\)](http://www.digitalarkivet.no(2006))

5.4.2 Private arkiver

For private arkiver kan eierforholdene etter arkivloven § 16 avgjøres av arkivskaperen selv ved overføring til arkivdepotet¹²⁹.

Arkivskaperen kan velge å *deponere* arkivet, og på den måten fortsatt ha eiendomsretten til arkivet.

Hvis arkivet *avleveres* til arkivdepotet vil også eiendomsretten til arkivet gå over til arkivverket.

Dersom arkivet er deponert vil arkivet gå over i arkivdepotets eie dersom arkiveierens arverekke blir brutt, eller senest etter hundre år dersom arkiveieren ikke krever arkivet tilbakelevert før den tid.

Ved tilbakelevering av deponert særskilt verneverdig privatarkiv har Riksarkivaren krav på å få kopiere arkivet.¹³⁰ Dette må forklares ut fra behovet for å bevare slike arkiver etter lovens formål. Arkivverket blir da eier av arkivkopien.

5.5 Fremvisning for publikum

Det hjelper lite om arkivene er systematisk bygget opp og ordnet dersom det ikke finnes noe sted å få se på dem. Derfor er det lesesaler ved Riksarkivet og alle statsarkivene, der man kan få arkivsaker utlevert. Dermed har man i tillegg til å få undersøke kildene, mulighet til å spørre kvalifisert personale om hjelp til å finne frem, eller til å tyde gammel håndskrift.

I den senere tid er også arkivmateriale publisert på internett gjennom digitalarkivet.

---

¹²⁹ Reglene gjelder både for arkivverket og andre arkivdepoter.

¹³⁰ Arkivloven § 17

Arkivverket skal lage register og legge forholdene til rette slik at interesserte kan få studere arkivene som er avlevert, etter at arkivdepotet har avgjort hva og hvordan materialet skal legges frem for besøkende.¹³¹ På lesesalen vil besøkende kunne få hjelp av kvalifisert personale til å finne frem til interessante arkivsaker, og hjelp til å tyde vanskelig skrift m.v.

I kommunale arkiver er det i utgangspunktet kommunen selv som skal tilgjengeliggjøre arkivene. Dette kan føre til at tilgjengeligheten for forskere blir vanskeligere, grunnet stor desentralisering. Men i den senere tiden har det blitt mer vanlig at interkommunale arkiver har overtatt både oppbevaringen av arkivene og tilgjengeliggjøringen ved hjelp av lesesaler og på internett. Dermed er også kommunale arkiver blitt, og vil i fortsettelsen i større grad bli, lettere tilgjengelig for forskere.

Utgangspunktet er at alt materiale som er avlevert til arkivverket skal offentliggjøres, også det som ikke omfattes av den generelle innsynsretten etter offentlighetsloven § 2, altså materiale fra før offentlighetsloven trådte i kraft. Men taushetsbelagt eller gradert materiale kan kun gjøres tilgjengelig på særlige vilkår, og for bestemte typer brukere, f.eks. forskere.¹³² Det vil føre for langt å gå videre med dette.

5.5.1 Klausulert materiale

Arkivmateriale som har begrenset innsynsrett, er underlagt taushetsplikt eller gradering, kalles *klausulert materiale*.

Det er klart at tilgjengeligheten til materialet i arkivdepotene ikke går foran begrensninger i offentlig innsyn gitt i andre lover.¹³³ I utgangspunktet vil materiale med bruksrestriksjoner når arkivdepotet mottar arkivet, følge arkivet også når arkivdepotet overtar rådigheten over det. Dette kan stort sett forklares med at arkivverket ikke har resurser til å undersøke om

---

¹³¹ Arkivforskriften §§ 5-5 og 5-6

¹³² Fønnes(2000) s.291

¹³³ Ot.prp. nr.77 1991-1992 s.11

begrensningen er hjemlet i lov, og fortsatt bør opprettholdes. Men materialet må offentliggjøres så fort det er forsvarlig.

Det er Riksarkivaren som bestemmer begrensninger i offentlighetens innsyn etter at arkivet er avlevert til arkivverket.¹³⁴ Dette forutsetter at eiendomsretten til arkivene er overført til arkivverket, se kapittel 5.4.

Arkivdepotet kan også klausulere materiale som er under ordning, eller som repareres. Dette kan kun gjøres som en midlertidig løsning.¹³⁵

5.5.1.1 Klausulering av private arkiver

Likedan kan private som overlater arkivene sine til arkivverket kreve at arkivene skal ha bruksrestriksjoner, innenfor en ramme på 100 år. Avtaler utover dette kan ikke inngås.¹³⁶ Det er en forutsetning for en slik avtale at den inngås før, eller senest ved overføringen til oppbevaringsinstitusjonen. Arkivskaperen kan ikke i ettertid komme og stille nye vilkår.

Bruksrestriksjoner i forhold til private arkiver som inneholder åndsverk kan medføre vanskelige tolkninger overfor Lov om opphavrett til åndsverk m.v. av 12.mai 1961 nr.2 (åndsverkloven).

Utgangspunktet i åndsverkloven § 27 er at vern av åndsverk ikke kan være til hinder for dokumentinnsyn. Dermed vil åndsverk som er avlevert sammen med private arkiver være offentlige, med unntak av situasjoner der privat arkivskaper ved overføringen til arkivinstitusjonen krevde slikt unntak fra offentlighet.

Også ved tilbakelevering til opprinnelig arkiveier, med påfølgende kopiering fra Riksarkivarens side, vil ikke åndsverket kunne unndras fra offentlig innsyn.¹³⁷

---

¹³⁴ Arkivloven § 10 fjerde ledd

¹³⁵ Arkivforskriften § 5-6

¹³⁶ Arkivloven § 16 første ledd

¹³⁷ Åndsverkloven § 16

Dette forutsetter at åndsverket er publisert på det tidspunkt arkivinstitusjonen ønsker å legge frem åndsverket for offentlig innsyn. Dersom åndsverket ikke er ferdigstilt, eller ikke publisert vil forskrift til åndsverkloven av 21.desember 2001 nr.1563 § 1-4 annet ledd hindre at åndsverket kan legges frem for offentligheten.

Oppgavens omfang tillater ikke en grundig drøftelse av forholdet mellom åndsverkloven og arkivloven.

Dermed vil arkivet kunne oppbevares hos arkivinstitusjonen, men ikke kunne tilgjengeliggjøres før reglene i åndsverkloven tillater det.¹³⁸

---

¹³⁸ Åndsverkloven kapittel 4

6 Arkivet dør

6.1 Arkivet skal vare evig

Arkivlovens formål er å bevare arkivene for samtiden og ettertiden. Det er ikke definert noe tidsperspektiv; arkivene skal bevares for all ettertid.

Bakgrunnen for evighetsperspektivet er arkivenes avgjørende rolle for å forstå hvordan fortidens samfunn var.

I kapittel 3.1 gjennomgås hva et arkiv er, og hvilke dokumenter som skal kasseres fra arkivet. Da disse dokumentene ikke er en del av arkiv i snever forstand er dette ikke et unntak fra regelen om at arkivene skal vare evig. Men det er likevel klart at mange av dokumentene som finnes i arkivene som er overlevert til arkivverket burde kasseres. Arkivverket må i mange tilfeller kassere dette selv, dersom det skal bli gjort.

6.2 Skadede arkivsaker

Arkiver kan ved dårlig oppbevaring, eller flittig bruk, bli skadet. I de fleste tilfeller vil arkivsakene kunne repareres av konservatorer, noe arkivverket bruker ressurser på.

Dersom arkivsakene ikke kan repareres, eller slitasjen på arkivsakene er så stor at skader oppstår hyppig, kan man kopiere dokumentet til et annet medium. Forskriften til åndsverkloven¹³⁹ § 1-2 gir hjemmel for dette. Det vil da i første rekke være lurt å kopiere dokumentet til et digitalt medium, eller til mikrofilm.

---

¹³⁹ Forskrift 21.12.2001 nr.1563

Dette er bl.a. gjort med tinglysingsmaterialet, og det pågår også et prosjekt med å digitalisere kirkebøker fra hele landet. Ikke bare begrenser dette slitasjen på denne typen arkivsaker, det gjør det også lettere å tilgjengeliggjøre arkivsakene f.eks. på internett.

6.3 Kassasjon etter andre lover

Utgangspunktet i arkivloven er at det er forbudt å kassere arkivmateriale. Men det er ingen tvil om at mye av arkivtilfanget til offentlige arkiver ikke vil være bevaringsverdig i et lengre tidsperspektiv, og derfor bestemmer Riksarkivaren hvilke typer dokumenter som til en hver tid skal kasseres etter kassasjonsbestemmelsene.¹⁴⁰

Kassasjonsforbudet gjelder uavhengig av om andre lover hjemler kassasjon.¹⁴¹ Dersom det er kulturelt eller forskningsmessig verdi i dokumentene bør de beholdes, selv om det er regler som hjemler mulighet for å kaste dem. Dette fører til at regler, f.eks. i regnskapsloven, aksjeloven eller merverdiavgiftsloven som pålegger organer å bevare arkiver i ti år, ikke automatisk hjemler rett til å kassere disse arkivene når ti år er gått. Dette spørsmålet må avgjøres i lys av arkivlovens regler om kassasjon.¹⁴²

Lov om behandling av personopplysninger av 14.april 2000 nr.31 (personopplysningsloven) og Lov om helseregistre og behandling av helseopplysninger av 18.mai 2001 nr.24 (helseregisterloven) går derimot foran arkivloven.¹⁴³

---

¹⁴⁰ Se kapittel 3.5.1.1

¹⁴¹ Arkivloven § 9 c

¹⁴² Ot.prp. nr.77 1991-1992 s.15

¹⁴³ Arkivloven § 9 c-d

6.3.1 Spesialregler for personopplysningsloven og helseregisterloven

Personregister, eller deler av personregister, kan *slettes* etter reglene i personopplysningsloven § 27, helseregisterloven kapittel 5 eller regler gitt i medhold av helseregisterloven §§ 7 og 8.

Slik sletting forutsetter at det er innhentet uttalelse fra Riksarkivaren. Det er Datatilsynet som i disse spesielle tilfellene kan gjøre vedtak om sletting, som altså går foran bevaringsvedtaket i arkivloven. Dette gjelder kun ved enkeltvedtak, Datatilsynet kan ikke gi en generell regel om hva som skal slettes.

Fullmakten er begrenset til situasjoner med sterk tyngende personopplysninger som den registrerte selv har krevd slettet, eller til mangelfulle personopplysninger når tungtveiende hensyn tilsier det.¹⁴⁴

Slike vedtak kan klages inn for Personvernemnda¹⁴⁵, og deretter til Kongen.¹⁴⁶

Prosedyren som følges dersom det er helseregisterloven som kommer til anvendelse er tilsvarende.¹⁴⁷

Dokumenter kan også kreves *rettet* etter personopplysningsloven og helseregisterloven.

Ved retting vil man kunne si hvilke opplysninger som er lagt til grunn ved saksbehandlingen, både før og etter rettingen.

Av rettssikkerhetsmessige årsaker er det viktig at ikke opplysninger som kan ligge til grunn for feilbehandling, blir slettet fra arkivet. Men regelen gir mulighet til å rette gale opplysninger i arkivet, slik at disse opplysningene kan brukes i saksbehandlingen videre. Rettelsene bør gjøres i et eget dokument, slik at de feilaktige opplysningene ikke forsvinner som dokumentasjon.

---

¹⁴⁴ Ot.prp. nr.92 1998-1999 Om lov om behandling av personopplysninger s.124

¹⁴⁵ Personvernemndas klagesak 2005-17

¹⁴⁶ Personopplysningsloven § 42 fjerde ledd

¹⁴⁷ Helseregisterloven § 32 tredje ledd

”Bestemmelsene både i arkivloven og personopplysningsloven innebærer altså at man ikke kan slette feilaktige eller mangelfulle opplysninger dersom de har dokumentasjonsverdi.”¹⁴⁸

Personopplysningsloven § 27 andre ledd legger opp til at man kan markere de uriktige opplysningene, og supplere med riktige opplysninger. Dette må også følge av arkivloven § 9, da man forstst vil kunne se hvilke opplysninger saksbehandleren begrunnet sin avgjørelse i.

Men etter personopplysningsloven § 27 tredje ledd kan opplysningene slettes dersom tungtveiende personvern hensyn tilsier det. Datatilsynet har denne fullmakten, men må som ved kassasjon høre Riksarkivaren før vedtak fattes. Også her bør reglene benyttes med varsomhet, og de prosessuelle reglene er like som ved sletting.

Det kan fort tenkes at bildet blir misvisende dersom enkelte opplysninger i en sak slettes. Derfor bestemmer personopplysningsloven § 27 fjerde ledd at hele dokumentet kan slettes dersom opplysningene gir et ”åpenbart misvisende bilde”. Også denne regelen må benyttes med varsomhet, da ”åpenbart misvisende” må tolkes strengt.

I tillegg til sletting nevner reglene i personopplysningsloven og helseregisterloven at opplysningene kan ”sperras”, altså klausuleres. Se kapittel 5.5.1.

Det er vanskelig å avgjøre hvor grensene bør trekkes i forholdet mellom personvernloven og arkivloven. Men det kan være lurt å tenke på at dokumentasjon av feilbehandling er viktig ved rettslige skritt, og at det derfor ikke alltid er en fordel å få opplysningene slettet. I tillegg vil en klausulering hindre at opplysningene blir allment tilgjengelig, noe som bøter på ulempen med å ha lagret feilaktige personopplysninger.

---

¹⁴⁸ Fonnes(2000) s.203

Men det er klart at det kan finnes tilfeller der organet som behandler personopplysningene ikke gjør en tilstrekkelig god jobb med å klausulere opplysningene, eller at klausuleringen blir feilaktig opphevet, f.eks. ved overlevering til arkivdepot. Dersom opplysningene først blir allmenn kjent er det lite som kan gjenopprette situasjonen. Derfor er det, uansett om opplysningene slettes, rettes eller bevares, av avgjørende betydning at opplysningene behandles korrekt.

Personopplysningsloven § 28 bestemmer at personregistre skal slettes når disse ikke lenger benyttes til formålet med behandlingen. Men dersom arkivloven bestemmer at personregisteret skal lagres, går arkivlovens regler foran.

Unntaket i personopplysningsloven § 28 fjerde ledd, sier at personregister kan slettes, selv om dokumentene på bakgrunn av kulturhistoriske dokumentasjonshensyn bør bevares, dersom opplysningene er sterkt belastende for personen. Også her må Riksarkivaren høres før Datatilsynet kan treffe et slikt vedtak.

Helseregisterloven har regler som er tilsvarende, men som kun gjelder for helseregister. Det er derfor ikke nødvendig å gå inn på disse reglene spesielt.

7 Litteraturliste

7.1 Litteratur

- Bing, Jon, *Avleveringsloven og åndsverkloven: Særlig om sceneverk*. I: Ånd og rett. Festschrift til Birger Stuevold Lassen på 70-årsdagen 19. august 1997, Oslo, 1997 s. 127-141
- Bråthen, Tore. *Kommentar til aksjeloven*. I: Norsk lovkommentar. B. 3, 2005, s.2710-2749
- Fonnes, Ivar. *Arkivhåndboken for offentlig forvaltning*. Oslo, 2000
- Frihagen, Arvid. *Offentlighetsloven. Offentlighet, taushetsplikt og partsinnsyn. Bind I* 3.utg. Bergen 1993
- Marthinsen, Jørgen H. *Norske arkivbestemmelser 1817-1983. Utvalg og register*. Oslo, 1983
- Sægrov, Stein. *Kommentar til arkivloven*. I: Norsk lovkommentar. B. 2, 2005, s.2282-2284
- Årsmelding for arkivverket 2005

7.2 Lover

- 1961 Lov om opphavrett til åndsverk m.v. av 12.mai 1961 nr.2 (åndsverkloven)
- 1967 Lov om behandlingsmåten i forvaltningssaker av 10.februar 1967
(forvaltningsloven)
- 1970 Lov om offentlighet i forvaltningen av 19.juni 1970 nr.69 (offentlighetsloven)
- 1978 Lov om kulturminner av 9.juni 1978 nr.50 (kulturminneloven)
- 1989 Lov om avleveringsplikt for allment tilgjengelege dokument av 9.juni 1989 nr.32
(pliktavleveringsloven)
- 1991 Lov om statsforetak av 30.august 1991 nr.71 (statsforetaksloven)
- 1992 Lov om kommuner og fylkeskommuner av 25.september 1992 nr.107
(kommuneloven)

- 1992 Lov om arkiv av 4.desember 1992 nr.126 (arkivloven)
- 1997 Lov om aksjeselskaper av 13.juni 1997 nr.44 (aksjeloven)
- 2000 Lov om behandling av personopplysninger av 14.april 2000 nr.31
(personopplysningsloven)
- 2000 Lov om endringer i offentlighetsloven og enkelte andre lover av 15. desember 2000
nr. 98
- 2001 Lov om helseregistre og behandling av helseopplysninger av 18.mai 2001 nr.24
(helseregisterloven)
- 2004 Lov om voldgift av 14.mai 2004 nr.25 (voldgiftsloven)
- 2004 Lov om bokføring av 19.november 2004 nr.73 (bokføringsloven)
- 2006 Lov om rett til innsyn i dokument i offentlig verksemd av 19.mai 2006 nr.16
(offentleglova)

7.3 Forskrifter

- Forskrift av 11.desember 1998 nr.1193 (arkivforskriften)
- Forskrift av 01.desember 1999 nr.1566 (Riksarkivarens arkivbestemmelser)
- Forskrift av 9.februar 1979 nr.8785 (forskrift om faglig ansvarsfordeling innen
kulturminnevernet og om Statens kulturminneråds nærmere oppgaver, organisasjon
og arbeidsmåte Forskriften om forbud mot utførsel av kulturminner)
- Forskrift av 21.desember 2001 nr.1563 (forskrift til åndsverkloven)

7.4 Resolusjoner

- Regjeringens resolution av 6.juni 1817
- Kgl.res. av 13.juni 1850
- Kgl.res. av 11.desember 1875
- Kronprinsregentens resolution av 24.juli 1884
- Kronprinsregentens resolution av 25.mars 1904
- Kgl.res. av 9.juli 1948
- Kgl.res. av 4.november 1961

Kgl.res. av 6.desember 1963

Kgl.res. av 11.desember 1998

Kgl.res. av 9.mars 2001 nr. 192

7.5 Forarbeider

NOU 1987:35 Samtidens arkiver – fremtidens kildegrunnlag

Ot.prp. nr.77 1991-1992 Om lov om arkiv

Ot.prp. nr.92 1998-1999 Om lov om behandling av personopplysninger

Ot.prp. nr.56 1999-2000 Om lov om endringer i offentlighetsloven og enkelte andre

Ot.prp. nr.102 2004-2005 Om lov om rett til innsyn i dokument i offentlig verksemd

7.6 Elektroniske dokumenter

Arbeiderbevegelsens Arkiv og Bibliotek, <http://www.arbark.no/h0401.htm>, 23.november 2006

Aust-Agder kulturhistoriske senter, <http://www.aaks.no/FullStory.aspx?m=54>, 23.november 2006

Digitalarkivet, <http://www.digitalarkivet.no>, 23.november 2006

IKA Rogaland, <http://www.ikarogaland.no/Historikk.htm>, 23.november 2006

Riksarkivarens instruks av 25. mars 1904, Arkivverket vokste frem, <http://www.arkivverket.no/manedens/mars2004/arkivverket.html>, 23.november 2006

Riksarkivarens instruks av 25. mars 1904, Det første utkastet til instruks i 1896, <http://www.arkivverket.no/manedens/mars2004/forste.html>, 23.november 2006

Riksarkivarens instruks av 25. mars 1904, Riksarkivet flyttet ut av departementet, <http://www.arkivverket.no/manedens/mars2004/riksarkivet.html>, 23.november 2006

Riksarkivarens instruks av 25. mars 1904, Utviklingen av arkivverket etter 1904, <http://www.arkivverket.no/manedens/mars2004/utviklingen.html>, 23.november 2006

Riksarkivet, <http://www.arkivverket.no/riksarkivet/om.html>, 23.november 2006

Statsarkivet i Bergen, <http://www.arkivverket.no/bergen/om/historie.html>, 23.november 2006

Statsarkivet i Hamar, <http://www.arkivverket.no/hamar/om.html>, 23.november 2006

Statsarkivet i Kristiansand, <http://www.arkivverket.no/kristiansand/om/historikk.html>, 23.november 2006

Statsarkivet i Oslo, <http://www.arkivverket.no/oslo/om/historikk.html>, 23.november 2006

Statsarkivet i Trondheim, <http://www.arkivverket.no/trondheim/om.html>, 23.november 2006

Statsarkivet i Tromsø, <http://www.arkivverket.no/tromso/om.html>, 23.november 2006

Stortingsarkivet, <http://www.stortinget.no/administrasjon/starkivet.html>, 23.november 2006

7.7 Andre meddelelser

Breivik, Tor. Samtaler. 19.september, 23.oktober, 3.november 2006

Breivik, Tor. E-post. 23.november 2006

